

BEIRENS Dirk
Floralaan 7
8400 Oostende

In dit nummer:

- * *ACTIVITEITENKALENDER*
- * *VOORWOORD*
- * *SINTE PIETER BRANDT! (Slot)*
- * *FOTOALBUM*
- * *DE BEWONERS VAN HET SPAANS HUISJE*
- * *VERVLOGEN STEMMEN AANGAANDE
HET SPAANS HUISJE*
- * *WAT EEN GIDS L(EI/IJ)DEN KAN*
- * *OOSTENDE EN HET OORLOGSKRUIS MET PALM*
- * *ROMEINSE VONDSTEN VAN RAVERSIJDE-STRAND*
- * *VAN SCHORRE TOT SLAGVELD*
- * *DE OOSTENDSE COMPAGNIE*
- * *ADOLPHINE SWEETLOVE VERTELT...*

Gidsenblad
LANGE NELLE
OOSTENDE

Driemaandelijks blad van de afdeling OOSTENDE
van de WEST-VLAAMSE GIDSENKRING vzw
Afgiftekantoor OOSTENDE 1
Verantwoordelijke uitgever:
Patricia Veris, Nachtegalenlaan 50, 8400 Oostende

IN DIT NUMMER:

Inhoud:

69	ACTIVITEITENKALENDER	REDACTIE
73	VOORWOORD	LEEN COENE
74	SINTE PIETER BRANDT! (Slot)	VINCENT DUFLOU
83	FOTOALBUM	REDACTIE
84	DE BEWONERS VAN HET SPAANS HUISJE	YVAN VAN HYFTE
86	VERVLOGEN STEMEN AANGAANDE HET SPAANS HUISJE	REDACTIE
88	WAT EEN GIDS L(EI/IJ)DEN KAN	MARCEL LEEUWERCK
90	OOSTENDE EN HET OORLOGSKRUIS MET PALM	REDACTIE
92	ROMEINSE VONDSTEN VAN RAVERSIJDE-STRAND	GLENN GEVAERT
94	VAN SCHORRE TOT SLAGVELD	REDACTIE
96	DE OOSTENDSE COMPAGNIE	MARC LOY
99	ADOLPHINE SWEETLOVE VERTELT...	ANNIE STORME

Verantwoordelijke uitgever en secretaris:

Patricia Veris, Nachtgalenlaan 50, 8400 Oostende

De medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen
(overname mag, mits bronvermelding)

Redactie:

Dirk Beirens, Floralaan 7, 8400 Oostende

Vormgeving:

Herman Moerman, Parijsstraat 11/6, 8400 Oostende

Voorzitter:

Leen Coene, Rietstraat 33, 8400 Oostende

Dispatching:

(059) 80 73 81 (Fax en telefoon)

Rekeningnummer:

380-0049184-76 Gidsenkring Lange Nelle vzw

Lidmaatschapsbijdrage 2002 = 12,40 €

Activiteitenkalender

Wilt u zeker weten of een activiteit al dan niet doorgaat, contacteer secretaris Patricia Veris: tel. (059) 80 62 39 - fax (059) 80 12 54

OOSTENDE IN OUDE KAARTEN

Vrijdag 20 september 2002 om 20.00 uur in zaal 'Den Anklap', Leffingestraat 85, Oostende

Geïllustreerde voordracht door ons lid de heer Jean Pottiez over de chronologische evolutie van Oostende vanaf de 16de eeuw tot op heden aan de hand van kopieën van oude kaarten.

Leden: gratis – niet-leden: 1 euro

OVER NAPOLEON BONAPARTE

Vrijdag 11 oktober 2002 om 20.00 uur in zaal 'Den Anklap', Leffingestraat 85, Oostende

Causerie "Petit caporal wordt keizer en maakt zichzelf tot mythe" door ons lid de heer Marcel Leeuwerck.

De algemeen bewonderde "grote Napoleon" ligt verstikt onder een uitbundige "petite histoire" die de officiële geschiedschrijving ingrijpend misvormde. Marcel probeert die 'fantastische' buitenlagen los te weken en u Napoleon in zijn 'nakie' voor te stellen.

Leden: gratis – niet-leden: 1 euro

SCHIETEN MET VUURWAPENS

Vrijdag 8 november 2002 om 20.00 uur in zaal 'Den Anklap', Leffingestraat 85, Oostende

Uiteenzetting door ons lid de heer Pierre Vanhecke.

In 2004 is het 400 jaar geleden dat het Beleg van Oostende opgegeven werd en de Spanjaarden de stad binnentrokken. Tot ongeveer 1865 was Oostende een vestingstad.

De evolutie van de vuurwapens had invloed op de verdedigingswijzen. Tijdens zijn voordracht begint militair deskundige Pierre met kruitkenkende Chinezen en via buskruitvurende Europeanen belandt hij uiteindelijk bij het vuren naar snel bewegende doelen.

Leden: gratis – niet-leden: 1 euro

VERSAILLES, HOE IS HET "HOF" ONTSTAAN EN WELKE INVLOED GING ERVAN UIT?

Vrijdag 6 december om 20.00 uur in zaal 'Den Anklap', Leffingestraat 85, Oostende
Voordracht door de heer Roger Beeckaert.

Velen kennen de paleisstad Versailles door één of meer bezoeken, reportages en lectuur.

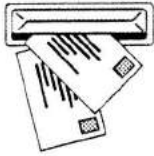
Dit indrukwekkende barokpaleis met een ongeëvenaarde tuin spreekt ook vandaag nog tot ieders verbeelding. De grootsheid van het concept is uniek, maar weinigen kennen de oorzaken van het ontstaan en de aard van de bewoning.

Wie was nu eigenlijk die Lodewijk die zich met de "zon" identificeerde?

Wat waren de gevolgen van zijn realisatie in Frankrijk en Europa?

Een duik in de geschiedenis en de "petites histoires"!

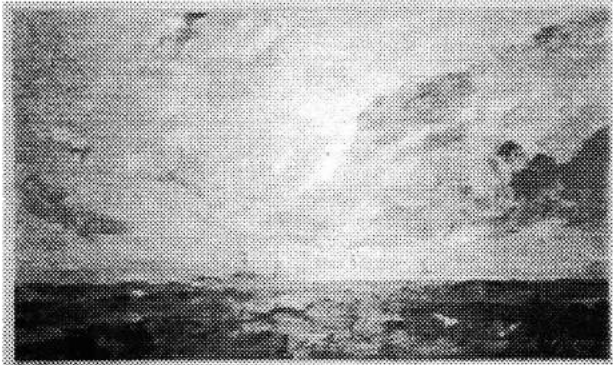
Leden: gratis – niet-leden: 1 euro

M E E G E D E E L D

Schilderijen Louis Royon gezocht

Het is weliswaar nog veraf, maar tijdens 'Oostende voor Anker 2004' wil het Museum voor Schone Kunsten stadsgenoot Louis Royon in de kijker stellen.

Deze kleurrijke figuur had een leven als zeeman achter de rug toen hij zich op de schilderkunst stortte. Meteen werd hij 's lands belangrijkste marineschilder uit het begin van de twintigste eeuw. Vooral met zijn ontwerpen voor affiches, uurtabellen en menukaarten oogste hij heel wat succes.

Naar aanleiding van 'Oostende voor Anker 2004' is het dan ook hoog tij(d) voor een retrospectieve rond Louis Royon. In 2003 is bovendien ook de tentoonstelling 'Louis Van den Eynde en de zee' gepland.

Voor de retrospectieve van Louis Royon doet het Museum alvast een oproep naar verzamelaars om de tentoonstelling mee gestalte te geven. Bezit u werk van Louis Royon (olieverfschilderijen, affiches of ander klein drukwerk) dat u tijdelijk ter beschikking wenst te stellen? Neem dan contact op met conservator Norbert Hostyn in het Museum voor Schone Kunsten op het Wapenplein, tel. 059/80.53.35 en fax 059/80.28.91.

Burchten- en Fortenweekend

Na het Abdijenweekend in 2000 en het Begijnhovenweekend in 2001, organiseert de Vlaamse cultuurvereniging Davidsfonds dit jaar het eerste Burchten-en Fortenweekend. Op **zaterdag 28 en zondag 29 september 2002**

kan u meer dan 30 hoogtepunten van vestingbouw ontdekken in Vlaanderen, maar ook in Wallonië en Nederland. Twee dagen lang zijn er exclusieve rondleidingen, wandelingen, lezingen, tentoonstellingen, concerten... Enkele versterkingen zijn voor het eerst en uitzonderlijk te bezoeken. Speciaal naar aanleiding van het weekend verschijnt het boek *Burchten en forten en andere versterkingen in Vlaanderen*, dat ook begrepen is in de deelnemingsprijs van het weekend.

Bescherming vroeger en nu

Altijd heeft de men de nood gevoeld om zich te verdedigen tegen roversbenden, vijandelijke legers... Romeinse omwallingen en middeleeuwse burchten zijn vroege voorbeelden daarvan. Recenter zijn de moderne forten, loopgraven en bunkers uit de wereldoorlogen. Soms vormen ze enorme, ingenieuze vestingbouwkundige gehelen. Door de ontwikkeling van nieuwe wapens verloren de meeste vestingen hun verdedigingsfunctie. Sommige werden echte toeristische trekpleisters of polyvalente ruimtes voor educatieve, culturele en sportieve activiteiten. Andere gaven een nieuwe invulling aan het woord 'bescherming'. Het zijn monumenten die er tot op de dag van vandaag voor zorgen dat de herinnering aan gewelddadige periodes uit onze geschiedenis niet verloren gaat. En de versterkingen beschermen niet alleen waardevol cultuurhistorisch erfgoed, maar ook uitzonderlijke stukken natuur. Rond de versterkingen mocht uit veiligheidsoverwegingen meestal niet worden gebouwd. Later werden, samen met de monumenten, ook de omliggende landschappen beschermd. Nu zijn de oude afgesloten gangen en tunnels een echt paradijs voor vleermuizen. Watervogels en andere fauna en flora voelen zich thuis in, op en naast de grachten.

Honderden speciale activiteiten

Het aantal rondleidingen en wandelingen wordt flink opgetrokken ten opzichte van het Abdijenweekend en het Begijnhovenweekend.

De deelnemers kunnen zich ook verder verdiepen in het historisch en cultureel erfgoed van de versterkingen dankzij lezingen, tentoonstellingen, concerten...

In Kortrijk kan, naast de bekende Broeltorens, voor het eerst ook de middeleeuwse Artillerietoren bezocht worden. Het Gentse Rabot is uitzonderlijk toegankelijk. Tentoonstellingen zijn er onder meer in het Kasteel van Bouchout (Plantentuin Meise) en aan de omwallingen van Diest. In de versterkte steden Ieper en Tongeren, **in het openluchtmuseum Atlantikwall (Raversijde-Oostende)** en op andere plaatsen zijn er programma's op maat voor kinderen. En ook het Waalse Fort van Eben-Emael en de Nederlandse gemeenten Hulst, Oostburg en Sluis-Aardenburg nemen deel aan het Burchten- en Fortenweekend.

De andere deelnemende versterkingen zijn het Kasteel van Beersel, het Fort Leopold en de Citadel van Diest, de Dodengang (Diksmuide), het Spoorwegfort en de bunker Beukheuvel (Duffel), Fort 5 (Edegem), het Gravensteen (Gent), Fort 8 (Hoboken), het Kasteel van Horst (Holsbeek), het Fort Liefkenshoek (Kallo-Beveren), Menen, het Fort van Merksem, Fort 4 (Mortsel), **het Fort Napoleon en de Batterij Hundius (Oostende)**, het Fort van Liezele en de Sint-Pietersburcht (Puurs), de Bunkersite Park den Brandt (Wilrijk) en Fort 2 (Wommelgem).

Batterij Hundius

Gloednieuw boek inbegrepen in deelnemingsprijs

Naar aanleiding van het weekend schreven 30 auteurs, onder leiding van professor Luc de Vos (Koninklijke Militaire School), het boek *Burchten en forten en andere versterkingen in Vlaanderen*. Deze gids verschijnt eind september 2002 bij uitgeverij Davidsfonds/Leuven en kost € 13,50. Voor wie een deelnemingspakket voor het Burchten- en Fortenweekend koopt, is het boek begrepen in de prijs.

Een deelnemingspakket kost in voorverkoop € 14,50 (€ 11,50 voor Davidsfonds leden). Het bestaat uit twee badges die gedurende het hele weekend voor twee personen toegang verlenen tot de activiteiten in alle deelnemende versterkingen, een exemplaar van het boek *Burchten en forten en andere versterkingen in Vlaanderen* en een brochure waarmee u zelf uw eigen programma voor het weekend kan samenstellen. Voor een losse deelnemingsbadge voor één persoon, zonder boek, betaalt u in voorverkoop € 7,50 (€ 6,00 voor Davidsfonds leden). Kinderen tot en met 12 jaar, vergezeld door volwassenen, mogen gratis deelnemen. Vooraf inschrijven is aangeraden en kan tot vrijdag 13 september 2002 via het formulier in de promotiefolder of op www.davidsfonds.be.

Info, promotiefolder en inschrijvingen: Davidsfonds, Blijde-Inkomstenstraat 79-81, B-3000 Leuven, tel. 016/310.600, fax 016/310.608, burchten@davidsfonds.be, www.davidsfonds.be.

Monumentendag over symbolen

De veertiende Open Monumentendag, die op **zondag 8 september** wordt gehouden, zal in het teken staan van "symbolen". Ongeveer zeventienhonderd monumenten worden gratis opengesteld en meer dan achtduizend vrijwilligers zetten zich in om de bezoekers op te vangen en rond te leiden.

De Open Monumentendag is de belangrijkste publiekstrekker in de culturele sector. Vorig jaar gooiden de slechte weer roet in het eten, maar gewoonlijk schommelt de opkomst rond het half miljoen bezoekers. "Er lijkt voorlopig geen sleet te komen op de formule", zegt Jos Daniëls, de voorzitter van de verantwoordelijke stuurgroep. "De interesse voor het erfgoed is groot, maar de mensen worden veeleisender. Dat dwingt de plaatselijke organisatoren tot creativiteit om originele programma's samen te stellen."

Daarom gaat er de jongste jaren veel aandacht naar het thema dat de Open Monumentendag in de verf wil zetten. Bij de vorige editie was dat een materiaal - metaal -, dit keer gaat het over een immateriaal aspect van het erfgoed, namelijk de symbolentaal die in veel monumenten verwerkt is.

Het thema is erg breed en omvat zowel de religieuze symboliek in kerken en synagogen, als wapenschilden, vrijmetselaarstekens en allerlei decoraties die naar de andere mythologie verwijzen. Ze zijn te vinden in kastelen en gildehuizen, op kerkhoven, in tuinen of op de gevel van een bakkerij. Sommige monumenten spreken uitdrukkelijk een symbolische taal, bijvoorbeeld de Menenpoort die aan de verschrikkingen van de Eerste Wereldoorlog herinnert in Ieper. Of het kasteel van Wissekerke in Kruikebeke, dat met Egyptische motieven is versierd om aan te geven dat de bewoners vrijmetselaars waren.

"Kennis van symbolen is nodig om onze monumenten leesbaar te houden", zegt Jos Daniëls. Daarom gaf de Open Monumentendag **het themaboek *Symbolen* uit en ook op de speciaal voor de jeugd georganiseerde Monumenten Maandag komt het thema aan bod met zoektochten en rondleidingen.** Jongeren tussen 10 en 23 jaar kunnen voor het eerst ook deelnemen aan een Europese fotowedstrijd.

De Open Monumentendag blijft immers een Europees Initiatief en wordt in de meeste Europese landen gehouden. Wallonië doet mee op dezelfde dag als Vlaanderen, Brussel verwacht het publiek op 14 en 15 september en koos voor het thema archeologie.

(jvh in De Standaard 19.06.02)

Gidsen van Gidsenkring Lange Nelle zullen je van 10.00 tot 18.00 uur alle geheimen en verrassende hoekjes en kantjes laten zien van tal van gebouwen en sites. Ken jij alle symbolische waarden en betekenissen van het Gerechtsgebouw, de St.-Sebastiaansgilde, de Armenonville, de Dominikanenkerk, de Sint-Annakerk, de molen van Stene-dorp, de Japanse Tuin, de begraafplaats aan de Nieuwpoortsesteenweg, de Venetiaanse Gaanderijen, het Museum voor Schone Kunsten, het Ensorhuis, het Oostends Historisch Museum De Plate, het Provinciaal Maritiem Instituut en het domein Raversijde? Je ontdekt ze op 8 september.

Op monumentenmaandag, 9 september, trekken de kinderen op zoektocht naar koninklijke symbolen in de stad.

*

"*Symbolen*", het themaboek van de Open Monumentendag, is uitgegeven door Stichting Kunstboek en kost € 9,90.

Publiciteitstarieven

Gidsenblad

"Lange Nelle"

1/1 A4-blad = 74,37 €

1/2 A4-blad = 49,58 €

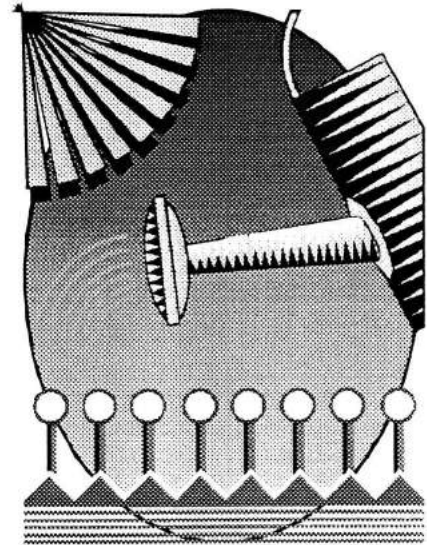
1/4 A4-blad = 24,79 €

Voorwoord

Beste lezer

Voor wie in het onderwijs staat, begint straks een nieuw jaar. Dit is ook zo voor de verenigingen, een nieuw werkjaar van september tot juni ongeveer.

Niet dat we tot nu toe hebben stilgezeten: onze feitelijke vereniging is een vzw geworden met een stichtingsakte door een 12-koppig comité plechtig ondertekend. De kleine is groot geworden, de toch al stevige plant een boompje.

Juli en augustus zijn ditmaal geen rustige verademingsmaanden.

Trouwens, sedert 15 juni, en tot Open Monumentendag, hebben we ook de wekelijkse stadsverkenningen op zondag en de themawandelingen op zaterdag om ook individueel mensen volop kansen te geven. Ontmoeten we ook eens iemand uit dit trouw lezerspubliek ?

De activiteitenkalender kan prat gaan op hoogstaande informatiemomenten. We kunnen terecht trots zijn op onze kennis die groeit uit kennisoverdracht. Want wat is er meer voldoening gevend dan mensen die vol oog en oor enthousiast van ons gidsen willen snoepen.

Het is, zoals U weet, een jaar waarin we van Voorzitter Marc Loy hebben moeten afscheid nemen: hij wou de vrije zeilen terug opzetten.

En evenzo wil onze bijna-doe-al stille denker en doener Marcel Braet ook uitgewuifd worden uit het Bestuur.

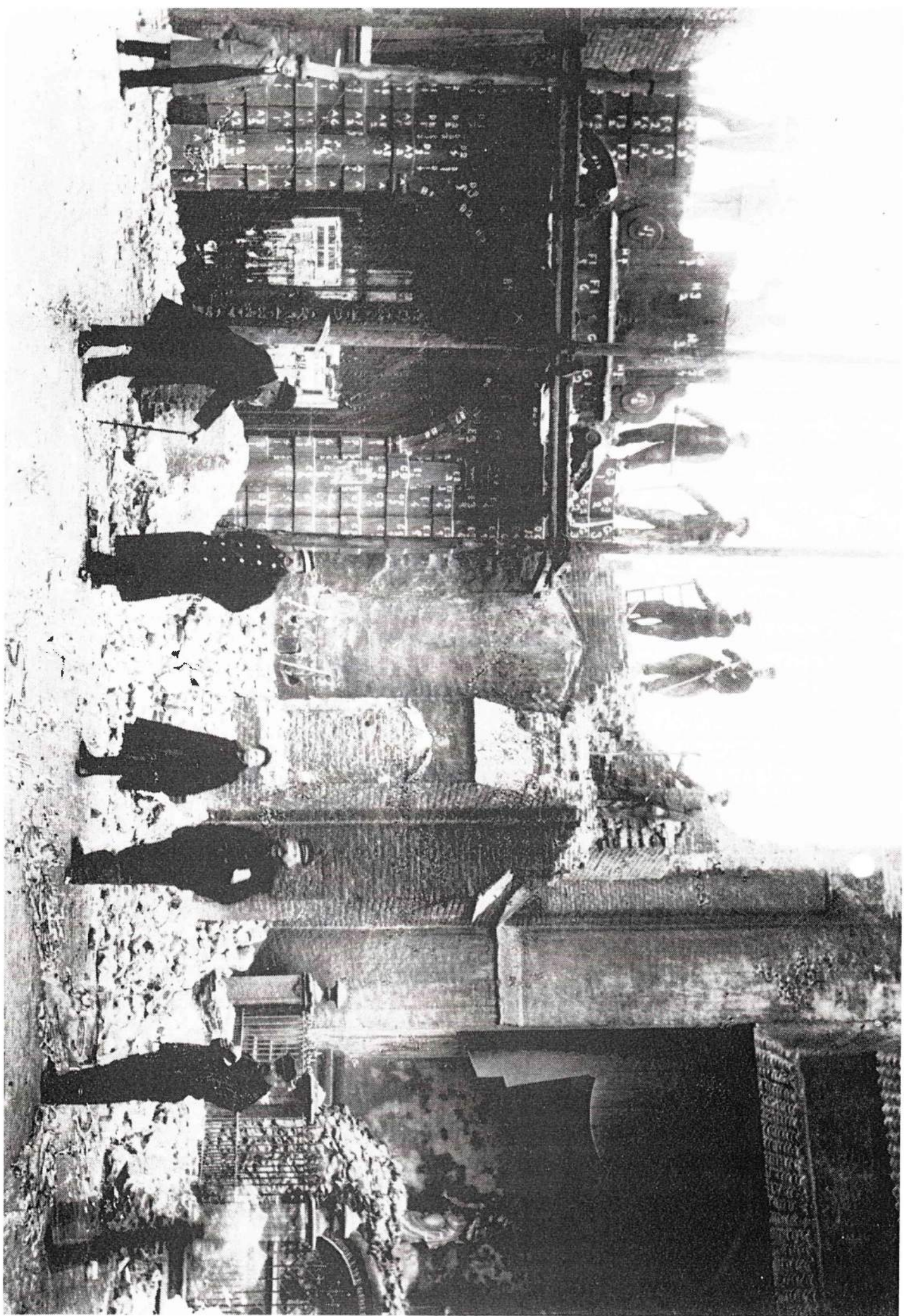
Ze hebben het plantje meer dan voldoende bemest en grootgebracht, gekoesterd, samen met vele anderen. Soms was dit in stormweer, soms in windstille periodes.

We zijn hier wel wat gewoon aan onze kust. Evolutie kunnen we niet tegenhouden.

Wat primeert voor elk van ons is deze hobby .

Nog een prettig "jaar"begin voor elk van U !

Leen Coene

Sinte Pieter brandt! (Slot)

De Verzekering

Uiteraard hadden de verzekeringsmaatschappijen een vette kluit aan het sinister. De Sint-Pieterskerk met inbegrip van de toren was verzekerd bij drie maatschappijen, *West-Flandria, Belgique en de Algemeene Verzekeringsmaatschappij* voor de som van 220.000 fr (22). Het orgel was verzekerd tegen zijn aankoop prijs, ten belope van 40.000 fr.

De agenten van de drie maatschappijen brachten reeds op zondag 16 augustus 1896 een bezoek aan de zwartgeblakerde ruïnes. De heer LEEMANS uit Brussel, een verzekeringsexpert werd aangesteld om de schattingen op te maken voor de verzekeringsmaatschappijen

Een goede maand later beëindigden de verzekeringsmaatschappijen hun expertise

Le Carillon maakte in haar editie van 15 januari 1897 melding dat 21 burgers die nauw betrokken waren bij de reddingsoperaties van de kerk schatten door de verzekeringsmaatschappijen een diploma en een medaille uitgereikt kregen. De krant was enigszins verwonderd dat er slechts 21 burgers die eer toegemeten kregen, daar zij weet had van heel wat meer burgers die van zeer nabij betrokken waren bij die gevaarlijke reddingswerken.

Op deze berichtgeving kwam reactie van een zekere B. die een lezersbrief stuurde naar *Le Carillon*. Uit de ondertoon van het artikel van 15 januari 1897 maakte de briefschrijver op dat er volgens de liberale krant onder de burgers die werden gelauwerd er een aantal waren die in realiteit niet veel hadden gedaan en bijgevolg die eer niet verdienden. Dat werd door de briefschrijver ten stelligste geloofchend. Iedereen had zich bij de reddingsoperaties ten volle ingezet en hij hoopte althans dat zij die niet waren gelauwerd geworden in een

zeer nabije toekomst aan de beurt zouden komen.

Wel vond de briefschrijver dat met de eer die de burgers te beurt viel, men die mensen eerder belachelijk maakte. Dergelijk diploma en medaille-uitreikingen door verzekeringsmaatschappijen waren schering en inslag. Het volstond een schoorsteenbrand te blussen of een daad te stellen waarbij men een brand verhinderde of men werd vanwege die verzekeringsmaatschappijen beloond met een ereplak en een diploma. Die bewuste vrijdag, 14 augustus 1896 had men echter te maken met een allesverslindende brand waarbij burgers, op gevaar hun leven erbij te laten, alles in het werk stelden om zoveel mogelijk kostbare kerkschatten van de vlammen te redden. Die burgers verdienden op zijn minst een andere, betere beloning dan een diploma en medaille

Le Carillon trad de briefschrijver ten volle bij in de zin dat de beloning vanwege de verzekeringsmaatschappijen zeker niet in overeenstemming was met de gestelde heldedaden van de burgers. Het was aan de overheid om die burgers te huldigen voor hun daden. Dergelijke huldigingen gebeurden, weliswaar op voordracht van de gemeentelijke overheid. De liberale krant hoopte dat het Oostendse stadsbestuur dat indachtig zou zijn.

Ook de clerus kreeg een veeg uit de pan, want zowel van de kerk als de kerkfabriek kon er blijkbaar voor zij die meehielpen geen bedanking af.

De krant stelde wel dat de briefschrijver het fout voorhad als hij de indruk had dat de krant meende dat een aantal burgers onterecht die medaille en dat diploma hadden gekregen. Trouwens *Le Carillon* kende zelfs niet de namen van de 21 gelauwerde burgers. De krant had dat bericht gepubliceerd gewoon om er op te wijzen dat er meer dan 21 burgers waren die heel wat koelbloedigheid aan de dag hadden gelegd en de vlammen hadden getrotseerd om zoveel als mogelijk zaken te redden uit de vuurzee en dat zij op die 21 burgers na niet werden geëerd noch door die verzekeringsmaatschappijen noch door de kerk of kerkfabriek.

FOTO LINKS:

1896-'97: het portaal van de afgebrande St.-Pieterskerk werd steen voor steen zorgvuldig losgekapt en in de oorspronkelijke staat heropgebouwd aan de zuidoostkant (richting Jozef II-straat) van de oude toren, bijgenaamd 'De Peperbusse'.

uit: André van Calst, *Oud Oostende in Beeld*, deel 1, 1993, foto 43

De Oorzaak en het Gerechtig Onderzoek

De eerste gedachte was dat de brand toe te schrijven was aan de onvoorzichtigheid van de loodgieters die op dat moment aan het werken waren aan het kerkdak. Sinds een vijftal weken waren dakwerkers bezig de leien van kerktoren te vervangen door ruitvormige zinken platen. Een opzichter van de stad, belast met het toezicht op de herstellingswerken aan het kerkdak, wees erop dat zij niet aan de basis van het sinister konden liggen, want hij verklaarde aan de pers :

"De loodgieters hebben niet gesoudeerd, dus hebben zij geen vuur nodig gehad. Zij hebben van den toren niet weg geweest; de brand is uitgeborsten op zes meter afstand van den toren" (23)

De idee werd eveneens geopperd dat de brand kon zijn ontstaan als gevolg van een spontane zelfontbranding, iets wat frequenter voorkomt dan men denkt, door verhitting, ten gevolge van de wrijving van een koord tegen het kurkdrome hout.

De avond voordien was de 47-jarige nicht van de koster om 21.00 uur nog in de kerk geweest waar zij onder het doksaal een brandgeur had waargenomen. Nadat zij de koster hiervan had ingelicht, zijn zij nog samen de kerk rondgegaan maar niets verdacht werd opgemerkt.

Het volk slikte dat echter niet en dacht luidop aan kwaad opzet.

Een week na de brand was er nog altijd geen duidelijkheid, laat staan dat er iets aan het licht was gekomen. De enige zekerheid die men had, was dat de brand was ontstaan ter hoogte van het dak en niet in de eigenlijke kerk noch de sacristie. Het algemeen gevoel dat de brand te wijten was aan kwaadwillig opzet won steeds meer en meer terrein.

Tal van beweringen werden de wereld ingestuurd. Zo werd er onder meer ten stelligste verzekerd dat rond de middag van die bewuste vrijdag, toen de rook nauwelijks door

Tijdens de afbraak van de afgebrande kerk, links de opgetrokken noodkerk, rechts de 'Peperbusse', zicht richting Jozef II-street.

het dak opsteeg, drie heren in de Kerkstraat stonden te kijken naar de kerk, waarbij één van hen zou hebben gezegd : *"Het begint al"*.

Er was ook sprake van meer - een drietal - brandhaarden, aangestoken in de dakverdiepingen van de drie beuken. Als bewijs hiervan werd gewezen op de grote snelheid waarmee de brand zich uitbreidde en de kerk in de as legde. De pers - *L'Echo d'Ostende* - weerlegde die bewering en zei dat de snelle uitbreiding van het sinister te wijten was aan het kurkdrome hout en de felle wind die het vuur gretig aanwakkerden.

Kwatongen uit het bourgeoisiemilieu beweerden zelfs dat koning Leopold II het brein was achter het sinister en opdracht had gegeven de kerk in de fik te steken, teneinde een nieuw kerkproject te kunnen realiseren. Het eigenaardige hierbij is dat het niet de Oostendse bourgeoisie was, maar de Brugse hogere kringen bleken te zijn die deze geruchten verspreidden. Een verklaring hiervoor moet ik schuldig blijven. Op het eerste gezicht kan ik alleen maar denken aan een zekere vorm van jaloezie van Brugge ten aanzien van onze badstad en de urbanistische stadsontwikkeling die koning Leopold II voorzag voor Oostende. Doorheen de geschiedenis was Oostende vaak in conflict gekomen met het Venetië van het Noorden, waarbij deze laatste meestal het laken naar zich toehaalde en de bovenhand op Oostende kreeg. Met de urbanistische uitbouw van Oostende kon het tij wel eens keren, wat voor de Brugse bourgeoisie misschien moeilijk aanvaardbaar was. Het afbranden van de kerk werd dan misschien door hen ten bate genomen om roddels

te verspreiden. Dit blijft een persoonlijke, losse bedenking.

Het onderzoek naar de oorzaak van de brand werd in handen gegeven van het Parket van Brugge. Onderzoeksrechter L. HALLEUX en substituut-procureur des Konings baron R. van ZUYLEN VAN NEYVELT werden belast met het onderzoek.

Op woensdag 19 augustus 1896 - een andere bron spreekt van dinsdag 18 augustus 1896 - kwam het Parket naar Oostende. Aannemer-loodgieter Albert VANDEPUTTE en zijn knechten, alsook een aantal andere personen, waaronder de mensen die aanwezig waren in de kerk op het moment dat de brand uitbrak, werden verhoord door de onderzoeksrechter. Het komfoor dat door de loodgieters werd gebruikt, werd in beslag genomen.

Op vrijdag 21 augustus 1896 moesten zich nog een aantal personen naar Brugge bij de onderzoeksrechter begeven voor ondervraging.

Voor de katholieken was het een vaststaand gegeven dat dit het werk was van socialisten. De joden werden eveneens geïsoleerd. Ik kom hier straks nog even op terug. Men sprak zelfs van een complot waarbij men nog andere kerken en woningen van priesters en onderpastoors in brand zou steken.

De voorzitter van de kerkfabriek beweerde dat hij het werkvolk op de toren had horen zingen van het *"ongedierte der papen"*

Zo beweerde de 78-jarige koster tijdens een verhoor onder meer dat de klokkenluider hem had verteld dat er onder de werklieden een schurk van een socialist zat die hem had gezegd:

"Onthoudt wat ik u zeg : ik zal hier nooit geene schaliën meer op het dak nagelen. Eenstdaags zult hij hooren dat de kerk eens in brand zal staan. De brand zal gebeuren daags vóór eenen hoogdag, ten einde de dibben te biecht niet zouden kunnen gaan. Het zal niet al één kant zijn, maar de drie beuken zullen met een keer in brand staan. Gij zult mogen op de toren blijven, deze zal niet branden. Daar achter gaan wij de onderpastoors nemen. Den deken zal blijven, omdat hij in een huis van de stad woont" (24)

Die bewering werd opgetekend in het proces-verbaal van zijn ondervraging door het Parket van Brugge. Toen de koster naderhand met de klokkenluider werd geconfronteerd, beweerde deze laatste dit niet te hebben gezegd. Hij had de koster een viertal weken terug wel verteld dat toen hij de toren was ingegaan om het uur-

werk op te winden hij er de toezichter van de stadswerken had ontmoet die zijn beklag maakte dat de loodgieters in zo een komfoor vuur maakten, terwijl er rondom rond houten afbraakmateriaal rondslingerde en zij bij onvoorzichtigheid nog eens heel de kerk en de toren in brand zouden steken. Meer of iets anders had hij niet gezegd.

L. HALLEUX, onderzoeksrechter belast met het onderzoek en baron R. van ZUYLEN VAN NEYVELT substituut-procureur des Konings viseerden eveneens de socialisten in deze zaak. De reden lag voor de hand.

In die jaren had het sterk opkomend socialisme ook reeds vaste voet in de kuststreek. De socialistische propagandisten waren zeer actief. Overal traden zij met woord, schrift en lied zeer militant op, waarbij zij alles wat conservatief was en behoorde tot de bezittende klasse aanklaagden. In hun strijdlieden en pamfletten spaarden zij kerk noch troon. De onderzoeksrechter die behoorde tot de gegoede Brugse bourgeoisie en de adellijke substituut-procureur des Konings voelden zich uiteraard belaagd door het socialisme. Het onderzoek onttaarde dan ook meer in een soort klopjacht op socialisten.

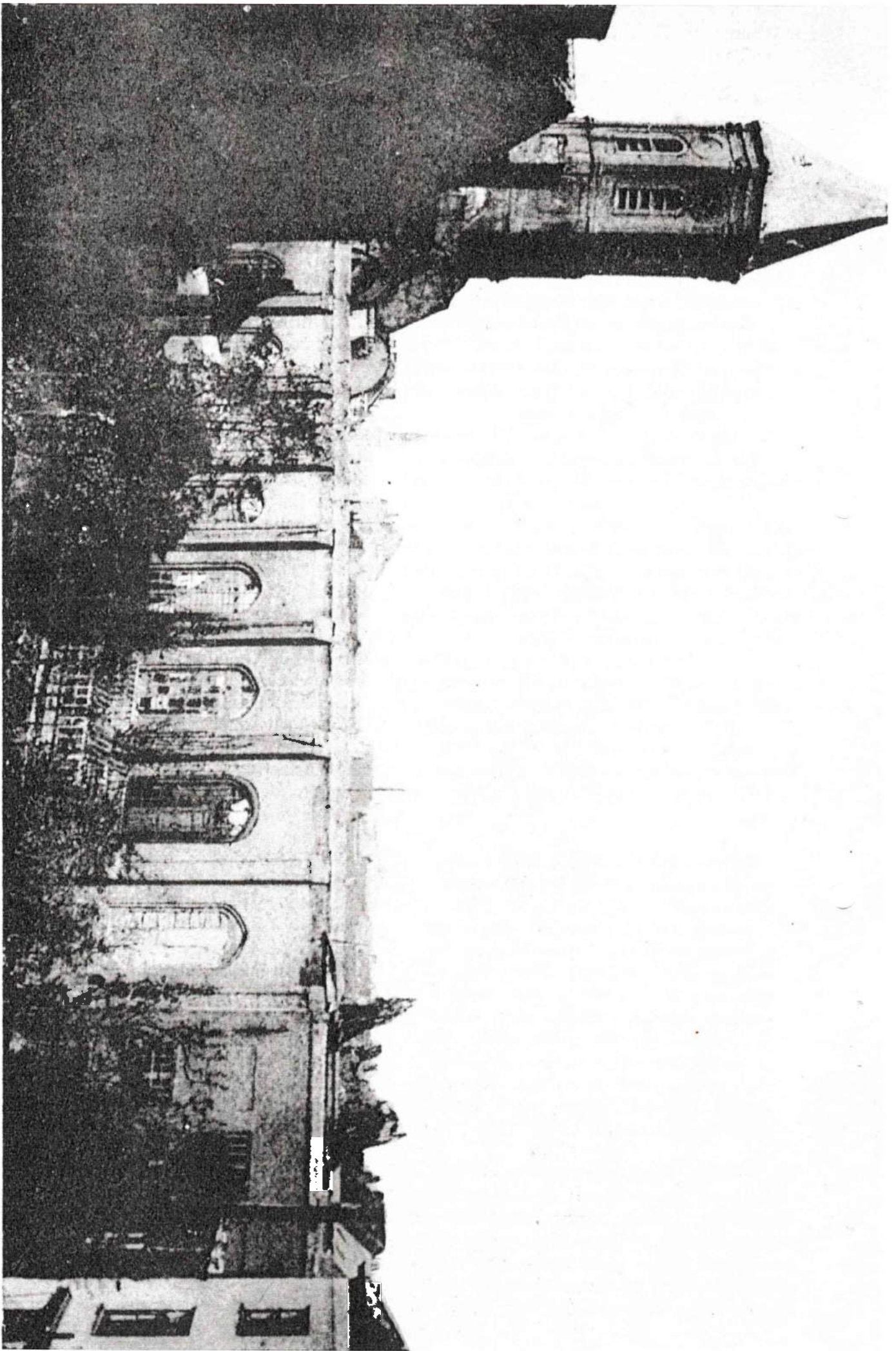
Zo werd de aannemer-loodgieter Albert VANDEPUTTE tijdens zijn verhoor gevraagd of er onder zijn werkmannen socialisten zaten. De loodgietersbaas antwoordde ontkennend. Dat volstond echter niet voor onderzoeksrechter L. HALLEUX, die huiszoekingen gelastte bij de loodgietersbaas, zijn werknemers alsook bij de koster. Er moest worden nagegaan of geen van hen in het bezit was van socialistische geschriften of liederen van oproerige of goddeloze aard. Er diende tevens te worden nagegaan of niemand van hen connecties had met socialisten

Voor de werklieden die buiten zijn juridisch district woonden (25) deed hij beroep op zijn Veumse ambtsgenoot om dezelfde huiszoekingen te doen. Deze bleven zonder resultaat.

Eén van de verdachten was loodgieter Thomas KYNDT die in 1896 zijn herinneringen optekende. In het schriftje staat te lezen : Men beschuldigt mij het vuur aan de grote kerk te hebben aangestoken. Ik heb altijd gezegd ja, maar niet voor twee frank, want dat is te weinig (26).

Een ander spoor leidde naar een 55-jarige gewezen zecman. Vrouwen wisten te vertellen dat een 55-jarige ongehuwde zecman, berucht om zijn dronkenschap, de voormiddag van 14 augustus 1896 in een kroeg had gezegd :

"Heeft gij dit van uw leven gezien dat vijf

Ruines de l'Eglise SS. Pierre et Paul vues de la rue Joseph II.

OSTENDE

of zes joden (27) in de kerk gaan, en er eenen bij was die een trommeltje en eenen die een gros caisse had. Als het nog lang duurt zal men nog drank verkopen in de kerk. Maar zover zal het niet komen. Gij zult nog vandaag de klokken hooren luiden en van deze noon om 12.00 uren moet ik om 45 franken gaan. Gij zult nog wat zien vandaag... Zij steken nu de stad vol grijze hoeren" (28)

Toen de onderzoeksrechter deze onsaamenhangende zatlappenpraat vernam, begon hij de zeeman te verdenken van brandstichting in de kerk.

De Oostendse politiecommissaris kreeg eveneens de opdracht van een gelijkaardige grondige huiszoeking uit te voeren bij de zeeman. Op 02 november 1896 liet onderzoeksrechter L. HALLEUX de verdachte zeeman door de gendarmerie overbrengen naar het Brugse gerechtshof waar hij werd geconfronteerd met enkele getuigen aangaande hetgeen hij had gezegd die bewuste voormiddag 14 augustus 1896. Over wat het resultaat was van die confrontatie tast ik in het duister.

Zes dagen later op 08 november 1896 kreeg de politiecommissaris opdracht van de onderzoeksrechter na te gaan of er in het huis waar de verdachte woonde eventueel een socialist woonde en als dit het geval was, in hoeverre deze betrekkingen onderhield met de verdachte zeeman. Was de onderzoeksrechter iets op het spoor? In het huis waar verdachte een kamer betrok woonde er daadwerkelijk een lid van de socialistische partij. Hij had zich zelf kandidaat gesteld voor de provincieraadsverkiezingen van 26 juli laatsleden. Onderzoek wees echter uit dat hij geen betrekkingen onderhield met de gewezen zeeman.

Ingewonnen inlichtingen bewezen dat de voormalige zeeman niet geheel bij verstand was en als een halve gek werd aanzien. Dat spoor liep dood.

Uiteraard voelden de socialisten zich in deze zaak de kop van jut. Het socialistisch blad *De Vooruit* van maandag 7 september 1896 sprak ook over kwaad opzet en wees erop dat het gerechtelijk onderzoek nog volop werd voortgezet, zowel in Oostende als Middelkerke. In heel deze zaak, zo schreef *De Vooruit*, werden de socialisten door het Parket gevisieerd.

Het socialistische blad drukte wel zijn verwondering uit over het feit dat de gasmeter van de kerk opengedraaid stond, terwijl de katholieken blijkbaar niet wisten waar die zich

binnen de kerk bevond. Wilden zij hiermee alluderen op het feit dat men de eventuele daders niet in socialistische kringen, maar wel in katholieke kringen moest zoeken?

De Duinengalm wilde hierrond geen pennentwist aangaan, maar weerlegde die insinuatie in haar editie van 12 september 1896. De heren Bernard GOES en Louis DEGRIJZE, die in het artikel van *De Vooruit* werden vermeld, zouden op vraag van de stadsingenieur die de plaats van de gasmeter niet kende, alle gevaren trotserend, de kerk zijn binnengelopen om de gasmeter, die inderdaad openstond om het doksaal te kunnen verlichten, te sluiten. Die gasmeter had trouwens niets te maken met het sinister, vermits er geen enkele gasmeter stond opgesteld op de plaats waar de brand was ontstaan.

Het Parket is er uiteindelijk nooit in geslaagd het mysterie van de kerkbrand op te lossen. Wegens een gebrek aan voldoende bewijzen - of wilde men de brandstichter beschermen -, werden de mogelijke verdachten buiten verdenking gesteld. Een brief van de Procureur des Konings belastte de politiecommissaris van Oostende hen hiervan in kennis te stellen. Op 15 december 1896 werd het gerechtelijk dossier uiteindelijk afgerond (29). Conclusie: wegens gebrek aan bewijzen kon de oorzaak van het sinister niet worden achterhaald.

VOETNOTEN

- (22) Andere bronnen spreken van 280.000 fr. en 229.000 fr.
- (23) *De Duinengalm* 22.08.1896 jg 21, nr. 35 p.1
- (24) De SMET Jos, De grote kerkbrand van Oostende. 14 augustus 1896, in Biekorf, jg. 56, nr. 6, 1958, pag. 163.
- (25) Zeker twee werklieden woonden in Middelkerke
- (26) Twee frank was de premie die hij ontving voor het gevaarlijke werk dat hij uitvoerde op het dak van de kerk.
- (27) Dat ook de joden ter sprake kwamen als mogelijk brandstichters stoelt naar alle waarschijnlijkheid op de bewering van die zeeman, los van het feit of zijn bewering al of niet strookt met de werkelijkheid. Het feit dat er mogelijks joden de kerk zouden zijn binnen gegaan, zal hebben volstaan om geruchten in de ether te sturen dat zij wel eens de brandstichters zouden kunnen zijn.
- (28) De SMET Jos, De grote kerkbrand van Oostende, 14 augustus 1896, in Biekorf, jg. 56, nr. 6, 1958, pag. 164.
- (29) Het gerechtelijk dossier aangaande de kerkbrand dat als archiefbundel nr. 216 droeg is blijkbaar niet bewaard gebleven. Navraag bij het Parket van Brugge en het Rijksarchief van Beveren-Waas, waar gerechtelijke dossiers van enig historisch belang worden bewaard, leverde niets op. Geen van beide instanties konden mij nog doorverwijzen naar een derde instantie.

ADDENDUM I :

Verslag van de reddingsoperaties gericht aan het College van Burgemeester en Schepenen.

Open brief aan heeren Burgemeester en Schepenen der stad Oostende

De ondergeteekenden hebben de eer u een beknopt verslag voor te leggen van de redding door hen voltrokken in den brand der St.-Pieterskerk. Zij verhoppen dat gij hunne bewezen diensten zult gewerdigen te erkennen en dat gij een onderzoek zult bevelen ten einde hun toe te laten de echtheid vast te stellen der hierna vermelde feiten door voornamen getuigenissen, die al uwe aandacht weerdig zijn.

Vrijdag, 14 august, wanneer te middag en 10 minuten, de dikke rookwolk ontsnapte bachten de kerktoeren, aan den veust (nvdr.: Oostends Woordenboek, blz 499: veust = kap, daklijst, dakgoot) van het dak, en dat er geen twijfel meer was of er moest brand uitgeborsten zijn aan het dakwerk, Aphonse Dekeyser, Gustave Nefors en Alfons Elleboudt zijn in den toren geklommen en hebben het alarm geklept. Te midden van dezen rook zijn de twee eerste tot op de tweede stegie van den toren geklommen en hebben er eene deur opengebroken in den toren en in de middenbeuk der kerk, waar de brand dreigde het houtwerk van den toren aan te tasten, terwijl Aphonse Ghysels het alarm gaf aan den brandmelder der Kapellestraat. Terzelfdertijde komen in de kerk toegeschoten, langs de St.-Pieterstraat, Jules Baels, zoon, Pol. Verhulst, Jules Dorchain, Oscar Slabbinck, Pol Decerf, Deceulenaer, Jac. Lefebvre, Charles Burggraeve, Alfons Busschaert, Victor Cremers, Andries Panesi, Charles Desmedt. Deze drie laatsten, het gevaar begrijpende nemen seffens het O.-L.-Vrouwebeeld weg, versierd met kostelijke ornamenten, en dragen het in den gang van Clotilde Fol, Sint-Pieterstraat. Onmiddellijk hebben allen zonder onderscheid, begonnen de kandelabers en ornamenten weg te dragen. . Op dezen oogenblik zijn MM. de Deken en Louis Degrijse binnengekomen gevold door Gustave Nefors en Richard Bigeon. Na de redding van het H.-Sakrament en het tabernakel, hebben zij, geholpen door Pol. Verhulst, het beeld van O.-L.-V. van Lourdes met edele gesteenten versierd weggenomen.

Op dit oogenblik, Cremers, het plafond onderzoekende, hoopte dat het binnenste ten deele nog zoude kunnen gered worden. Hij roept tot hem de mannen van goeden wil om van het brandpunt te verwijderen alle brandbare voorwerpen, de stoelen, den predikstoel, de kleine beelden en altaren enz. Zij worden geholpen door Bernard Goes, Louis Aspeslagh, Oscar Vanslembrouck, Arthur Vranckx, Jan Ballion, Arthur Defloor ; maar al met eens slaat het vuur door het plafond, te midden de kerk, boven den predikstoel ; de brand had den middenkoor aangetast.

Groot was het gevaar. Ook liet het zich niet wachten. Eene ontzaglijke brandende kalkbrok valt nevens de redders en deelt het vuur mede aan de stoelen en den predikstoel. De mannen rond zich scharende, wijst Cremers aan allen de te redden ornamenten van het altaar aan en evengauw gaat men moedig tot de uitvoering over.

De gloeiende stukken niet ontziende welke gedurig van langs alle kanten nederstorten en het verblijf in de kerk hoogst gevaarlijk maken, worden de meesten verbrand aan handen en kleederen. Geene hulp ter wereld hadde den orgel kunnen behoeden, die als het middenpunt van den brand scheen.

Een dikke rook vervult geheel de kerk en maakt er het verblijf nog gevaarlijker. Alles brandde tot 't halven den middenkoor.

Op verzoek van M. den Deken trekt men achteruit tot bachten de communiebank der middenbeuk. Alsdan, niettegenstaande de vermaningen zich niet langer in dezen regen van vuur te wagen en niets dan aan hun moed gehoor gevende Decerf, Busschaert, Cremers en Clot. Fol vliegen naar de kassen, de gelofgeschenken, verbrijzelen de ruiten en halen de juweelen en kostbare voorwerpen uit om ze in zekerheid te brengen bij M. den Deken

Op het geroep van Busschaert, die niet wist waar de gazemeter stond, Degryse en Goes snellen er naartoe om hem toe te draaien. Op denzelfden oogenblik de plafonds en de daken storten met een schrikkelijk gekraak neder al den kant van het hoogzaal. Eene algemeene instorting is onvermijdelijk. De redding wordt voortgezet en geen minuut gaat verloren. Menig schat is gespaard !

Er bleef nog de versieringen en de schilderijen van het hoogaltaar te redden. Jules

Baels vindt eene trapladder en Cremers vindt er ook eene van dezelfde grootte in de rechterbeuk. Helaas ze zijn te kort, men kan ermede slechts het onderste der kaders bereiken. Er was de macht noodig van Panesi, Verhulst, Decerf en Trybou, om de schilderijen van hunne haken los te rukken. Begevende aan deze vereenigde krachten vallen de schilderijen neer en eene komt zelfs terecht op het hoofd van Trybou. Cremers vliegt naar de rechterbeuk, rukt het tafereel op koper van het missiekruis af en brengt het in verzekering. Een oproep van dezen laatste aan allen om de schilderijen van het hoogaltaar te redden wordt onmiddellijk beantwoordt. Men maakt zich eerst meester van de schoone bronzen voorwerpen en van de prachtige crucifix van den grooten altaar.

Deze voorwerpen van een zwaar gewicht - het kruis weegt 180 kilos - werden vlug weggedregen door Busschaert, Baels, Panesi, Decerf, Trybou, Daems, Victor, Daghelet Prosper, Leserauwat vader en zoons, Frans Dyserinck, Michel Adams, Ballion, Defloor en Blomme, terwijl Cremers de prachtige schilderij begint uit te snijden. Ongelukkiglijk de ladders zijn te kort, de schilderij te hoog. Op dezen oogenblik geheel het plafond en het gebint der middenbeuk, medegesleept met den kleinen toren, storten met verschrikkelijk gedruisch neer. Alle hoop verdwijnt, alles is gedaan, alles verloren wat er nog in is. Een laatste en droevige oogopslag op dien ontzaggelijken vuurgloed en men moest achteruittrekken tot in de sacristie. Alsdan ziet men al de groote poort politieagenten verschijnen, doch onmogelijk vooruit te komen, zij ook moeten terugwijken

In de immer klimmende onzekerheid of de sacristie zou bewaard blijven, vangt men, niettegenstaande de onverdragelijke hitte, de redding aan van de kostelijke voorwerpen welke de kassen en de stagies bevatten. Hebben daaraan grootelijks medegewrocht en zich blootgesteld : Bernard Goes die de remonstrancies en de kelken heeft gered, Panesi de mantels der heilige Maagd en het priestergewaad.

M. de Deken doet een oproep aan de mannen om het koffertje met de juweelen van O.L.Vr., den misbeek, enz. te redden die zich bachten den muur van het hoogaltaar bevinden. Goes, Gust. Nefors, Ghysels en Farazyn snellen naar boven en komen met deze kostbaarheden

terug, terwijl Cremers, Baels, Decerf en Panesi de deuren der kassen inslaan waar zich de archieven bevinden en geven deze over aan de soldaten. Het was wel tijd, de hitte werd onuitstaanbaar. Busschaert begint de sacristie te besproeien om het vuur te beperken. Bij middel eener lans besproeit hij het houtwerk ; de deur der sacristie brandt reeds en levert de binnenkant aan de vlammen over !

De kwartiermeester Verstraete en den eenarmigen Deceunick, gebogen op het dak der sacristie overstromen van hunnen kant de stegie en dank aan hunnen vereenigde pogingen is het vuur daar tegengehouden. Alsdan besproeit men het huis van den heer Deken. Intusschen Verhulst, Baels, Cremers en Charles Asseloos steken de pomp, aangebracht door M. Stracké in den hof bij de alkove waarin zich het gedenkteken der koningin bevindt. De moed en zelfopoffering van M. Stracké is door eenieder bewonderd geworden. Cremers doet de soldaten een keten vormen om het water voord de pomp aan te brengen en staande op het brooze dak van het monument beschut, besproeit hij de zware kornis der kerke die dreigde in te storten en het meesterstuk te vermorzelen . Zijne lans besproeit de naburige daken en een goed gerichte waterstorting door deze onvoorbereide pompiers, zoo wordt den vuurgloed, die reeds de alkove overweldigde uitgedoofd. Het meesterstuk was gered ! Een uitroep van algemeene verlichting begroet het welslagen dezer aandoenlijke redding.

Dit zijn Mijnheeren de feiten welke de algemeene bewondering uwer medeburgers hebben uitgelokt. Het is goed dat zij te uwer kennis wezen gebracht met deze waarheid die ze kenmerkt en er de kracht van maakt.

Hulde brengende aan de de redders al buiten die de naburige huizen beveiligden, de echte redders van al binnen veroorloven zich uwe gansch bijzondere aandacht te trekken op de groote gevaren die zij geloopt hebben in hun reddingswerk en zij verzekeren dat niettegenstaande de vermaningen van E.E. HH. Deken, Pype en Lambrechts, zij alleen aan de stemme van den plicht hebben gehoor gegeven.

Zij zullen hunne belooning vinden in een juiste en rechtvaardige waardering van uwentwege, over hunnen daad en bieden u de verzekering hunner hoogachting aan.

Geteekend :

Louis Aspeslagh, Osc. Vanslembrouck, Arthur Franckx, Bernard Goes, bediene, Ballion Jan, Arthur Defloor, bediende, Clotilde Fol, stoeltjeszetter, Trybou Ch., schilder, Daems Victor, bediende, Daghelet Prosper, scheepstimmerman, Lescauwaet, vader en zoons, Frans Dyserinck, timmerman, Michel Adams, meubelmaker, Blomme Theodore, loodgieter, Verstraete Charles, kwartiermeester, Devuyst, loodgieter, Alp. Dkeyser, Bediende, Alphonse Ghysels, lijkbidder, Gustave Nefors, Pol. Verhulst, vischverzender, Jules Baels, zoon, Alf. Busschaert, apotheker, Cremers Victor, brand-schatter, Alfons Elleboudt, drukker, Jules Dorchain, bediende, Slabbinck Oscar, Pol. Decerf, herbergier, Deceulenaer, Jac. Lefebvre, Charles Burggraeve, Andries Panesi, scheepstimmerman, Charles Desmedt, Louis Degryse, aannemer, Richard Bigeon, Charles Asseloos.

(30)

VOETNOOT

(30) Deze lijst is niet volledig in die zin dat ze door alle vrijwilligers werd ondertekend. In verslagen komen nog andere namen van burgers – onder andere DUMOND, DE WULF, DE ROO en Auguste DARESNEs - voor, die meehielpen aan de reddingsoperaties.

BIBLIOGRAFISCHE VERWIJZINGEN

- *Bulletin Communal de la Ville d'Ostende*, nr. 19, 01.09.1896, pag. 332-333. v
- De SMET Jos, *De grote kerkbrand van Oostende. 14 augustus 1896*, in *Biekerf*, jg. 56, nr. 6, 1958, pag. 164. v
- GNLE, deel 3, Hasselt, 1972, pag. over Backereel v
- GNLE, deel 6, 's Gravenhage, z.j., pag. 688. v
- GNLE, deel 18, 's Gravenhage, z.j., pag. 26. v
- GWPE, deel 6, Amsterdam, 1991, pag. 595-596. v
- GWPE, deel 17, Amsterdam, 1992, pag. 500. v
- HOSTYN, Nobert, e.a., *1893 – 1993 : 100 jaar Museum voor Schone Kunsten in Oostende*, tentoonstellingscatalogus, tentoonstelling van 20.03 tot 31.05.1993, Oostende, 1993. v
- *La Saison d'Ostende*, jg. 19, nr. 39, 15.08.1896, pag. 2. v
- *Le Carillon*, jg. 1, nr. 94, 15-16.08.1896, pag. 1. v
- *Le Carillon*, jg. 1, nr. 95, 18.08.1896, pag. 1. v
- *Le Carillon*, jg. 1, nr. 96, 19.08.1896, pag. 1. v
- *Le Carillon*, jg. 1, nr. 98, 21.08.1896, pag. 2. v
- *Le Carillon*, jg. 1, nr. 100, 23.08.1896, pag. 2. v
- *Le Carillon*, jg. 2, nr. 7, 15.01.1897, pag. 2. v
- *Le Carillon*, jg. 2, nr. 8, 17.01.1897, pag. 2. v
- *L'Echo d'Ostende*, jg. 32, nr. 66, 20.08.1896, pag. 1. v
- *L'Echo d'Ostende*, jg. 32, nr. 67, 23.08.1896, pag. 1. v
- *L'Echo d'Ostende*, jg. 32, nr. 70, 03.09.1896, pag. 2. v
- *L'Echo d'Ostende*, jg. 32, nr. 75, 20.09.1896, pag. 3. v

Afbraakwerken afgebrande kerk

FOTOALBUM

U ziet een suppoost in de toenmalige traditionele klederdracht bij de aanleg van een kruidentuin op de archeologische site Walraversijde in mei 2002.

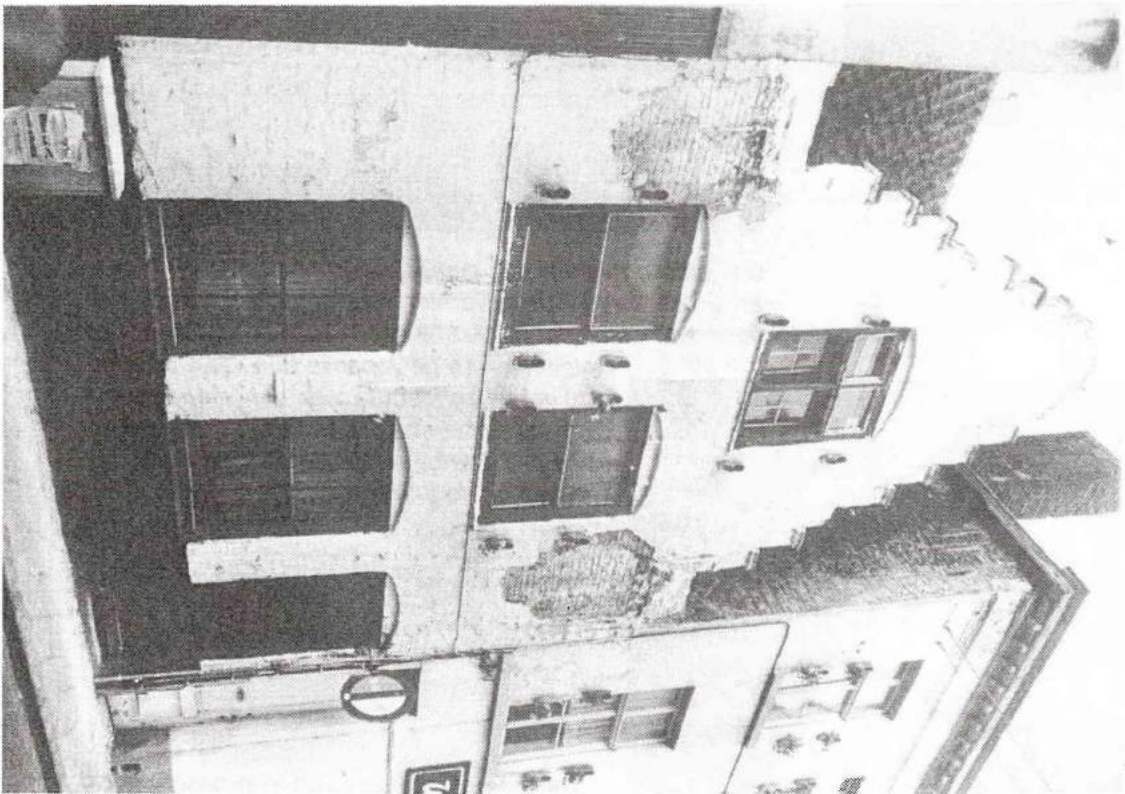
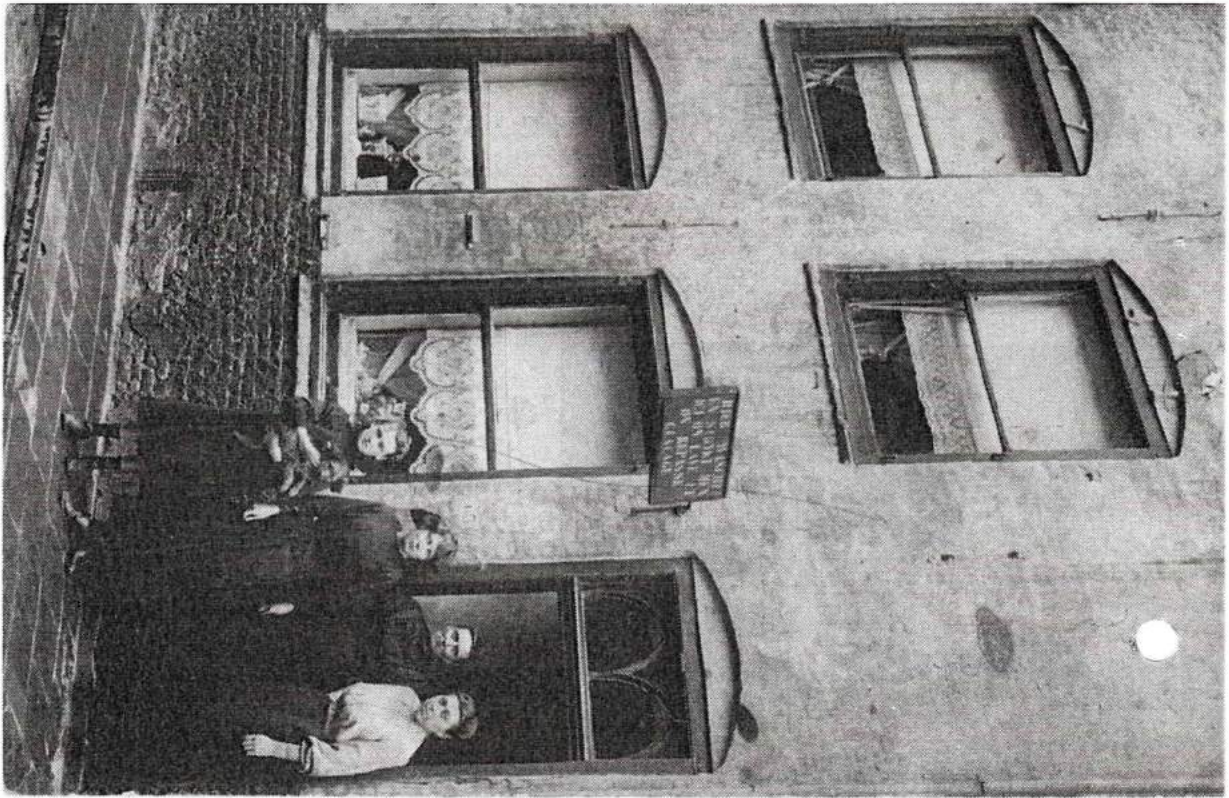
Op 20 april 2002 bezocht onze kring het atelier van kunstenaressen Josiane Vanhoutte (rechts). De beeldhouwster bezig te zien in haar atelier en haar te horen vertellen over haar beelden, was een belevenis. Voortdurend is ze bezig met de vormen van haar creaties. Dit werd ons duidelijk tijdens de rondleiding in haar tuin, waarin ze de voorwerpen verzamelt die haar inspireren. Op de foto van links naar rechts ontwaren we bestuursleden Jeannine Laplasse (organisator), Maria Vieren en Etienne Pitteljon en enkele aandachtige, geamuseerde leden die één van haar laatste werken bewonderen.

Ook gidsen moeten zich geregeld bijscholen. Op 27 februari 2002 zorgde Lieve Ternier voor een boeiende en erg goed gedocumenteerde lezing over Japanse tuinen in het algemeen en de Japanse tuin van Oostende in het bijzonder. U ziet een medewerker van de Oostendse Groendienst uitleg geven aan een twintigtal gidsen over de vijver, de stenen en de planten.

Jongens en meisjes van een basisschool uit Keerbergen poseren met gids Rita voor het borstbeeld van Prins Karel in het Domein Raversijde op 14 mei 2002.

FOTOALBUM

U ziet een suppoost in de toenmalige traditionele klederdracht bij de aanleg van een kruidentuin op de archeologische site Walraversijde in mei 2002.

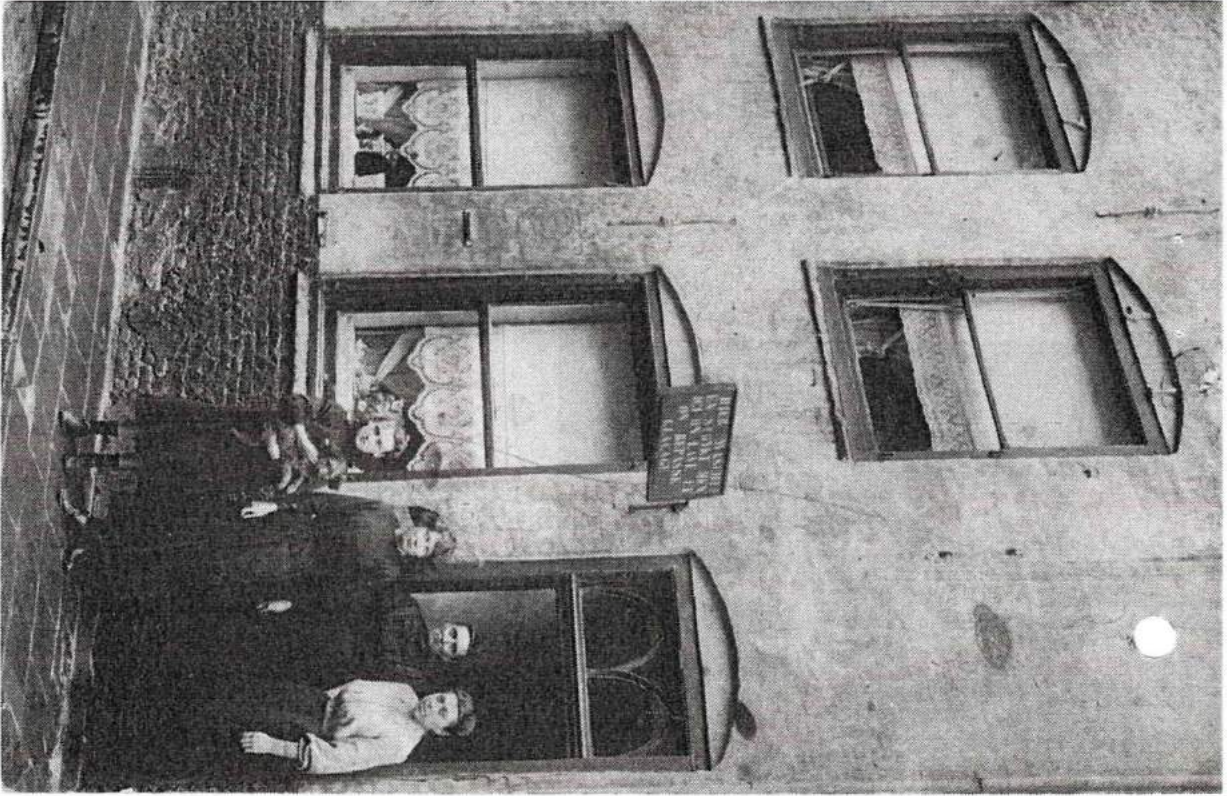
Op 20 april 2002 bezocht onze kring het atelier van kunstenaressen Josiane Vanhoutte (rechts). De beeldhouwster bezig te zien in haar atelier en haar te horen vertellen over haar beelden, was een belevenis. Voortdurend is ze bezig met de vormen van haar creaties. Dit werd ons duidelijk tijdens de rondleiding in haar tuin, waarin ze de voorwerpen verzamelt die haar inspireren. Op de foto van links naar rechts ontwaren we bestuursleden Jeannine Laplasse (organisator), Maria Vieren en Etienne Pitteljon en enkele aandachtige, gemuseerde leden die één van haar laatste werken bewonderen.

Ook gidsen moeten zich geregeld bijscholen. Op 27 februari 2002 zorgde Lieve Ternier voor een boeiende en erg goed gedocumenteerde lezing over Japanse tuinen in het algemeen en de Japanse tuin van Oostende in het bijzonder. U ziet een medewerker van de Oostendse Groendienst uitleg geven aan een twintigtal gidsen over de vijver, de stenen en de planten.

Jongens en meisjes van een basisschool uit Keerbergen poseren met gids Rita voor het borstbeeld van Prins Karel in het Domein Raversijde op 14 mei 2002.

De bewoners van het Spaans Huisje

Mijn artikel over het zogenaamde Spaans Huisje, verschenen in het tijdschrift van de Heem- en Geschiedkundige Kring "De Plate" heeft blijkbaar de nodige aandacht gewekt, als ik me tenminste mag baseren op hen die allemaal "...wel iemand gekend hebben die er gewoond heeft ...".

De tegenstrijdigheden waren - zoals dit in die materie vaak het geval is en was - dan ook niet uit de lucht. Ze hadden vroeger horen zeggen dat ...

Daarom, met behulp van wat bronnenmateriaal, een poging tot reconstructie van de bewoners die er verbleven hebben vanaf 1814, en dit met de bereidwillige hulp van de heer Roger Timmermans. Gelukkig, zolang er nog onvermoeibare Ostendianazoekeers bestaan...

Wie er nu zijn intrek heeft genomen is een rondvraag voor alle leden van Lange Nelle.

Benieuwd naar het antwoord.

JAAR	BRON	HUISNUMMER	VERMELDE GEGEVENS
1814	R. Rotsaert en R.L. Dewulf-Heus, Volks-telling 1814, deel 13	Karnemelkstraat 55	Magazijn en winkel van M. PAULUS, meester-schoenmaker
1886	A. Stracké, Almanach du Commerce et de l'industrie d'Ostende	Christinastraat 43	SCHREUS H, chauffeur - VANDEWALLE Leonie, repasseuse
1887	A. Stracké	43	SCHRUSE H, domestique SCHRUSE, épouse/laveuse et repasseuse ASSELOOS Josephine, couturière ASSELOOS Helène, couturière
1888	Coffin, Annuaire d'Ostende, Environs et Littoral Flamand	43	VANDEWALLE Leonie, blanchisseuse SCHRUSE, emp(loyé)
1889	A. Stracké	43	SCHREUSE, ouvrier ROOMAN Rosalie, couturière
1892	A. Stracké	63	SERCU H., cocher SCHRUSE H., chauffeur
1897	A. Stracké	63	SCHRUSE H., chauffeur
1908	Annuaire d'Ostende Agence Pilaëis	63	VANDEWALLE Charles, ouvrier-tonnelier (1)
1909	Pilaëis	63	VANDEWALLE Charles, ouvrier-tonnelier
1913	Annuaire du Commerce et de l'Industrie de Belgique, édit. Ad. Mertens et Rozez	67	VANDEWALLE Charles, tonnelier
1925-'26	Kiezerslijsten Oostende	67	LINGIER Maria (voor 1920) °Oostende, 15-12-1874 (2)
1926	Annuaire Commercial, Industriel et Maritime d'Ostende et du Littoral Impr. Unitas, Elleboudt	67	LINGIER Marie-Louise, jouets
1927	Unitas	67	LINGIER Marie-Louise, jouets
1932	Unitas	67	LINGIER Marie-Louise, jouets
1938-'44	Kiezerslijsten Oostende	67	LINGIER Maria, handelaarster
1956-'58	Kiezerslijsten Oostende	67	VLAMINCK Victorina Magdalena °Oostende 12-05-1925 (3) gehuwd met VERMEERSCH Emilius, Gustavus, Jos. °Oostende 28-07-1911 (4)
1958-'64	Kiezerslijsten Oostende	67	Idem
1964-'66	Kiezerslijsten Oostende	67	Beroep VERMEERSCH = schilder
1966-'74	Kiezerslijsten Oostende	67	Idem
1974-'76	Kiezerslijsten Oostende	67	VLAMINCK Victorina, niet-hertrouwe weduwe, zonder beroep (5)

Noten

- (1) Zie A. Van Caillie, "Oud Oostende in Beeld", deel 2, nummer 95. Zie ook ill. 1910/1975
- (2) Zie Parochieregister St.-Petrus en Paulus, overlijdens 1920-1949: "Maria LINGIER, dochter van Ludovicus en Criscentia BUCK, overleden te Oostende 22-02-1949, begraven 24-02-1949
- (3) In de Kiezerslijsten Oostende 1949:52 staat Victoria VLAMINCK vermeld op Hospitaalstraat 37
- (4) Zie Akten Burgerlijke Stand, 1951-1960, nummer 75 van het jaar 1951: huwelijk VERMEERSCH Emilius met Victorina VLAMINCK
- (5) Zie Akten Burgerlijke Stand 1971-1980, nummer 794 van het jaar 1972: overlijden Em. VERMEERSCH
- (6) Vast staat dat Victorina VLAMINCK in 1977 niet meer in "Het Spaans Huisje" woonde: zie Kiezerslijsten 1977-'78 waar Velodroomstraat 10 opgegeven staat.

Vervlogen stemmen aangaande het "Spaans" huisje dat eigenlijk "Oostenrijks" is, want het zou volgens de voorgeveldatum dateren van 1741

"Tot voor 1985 bevond zich in de Christinastraat nog één authentiek trapgeveltje. Een klein pittoresk ding, stiekem verdrongen tussen twee hoge flatgebouwen. Dit was het vrijwel intact bewaarde pannenkoekenhuisje van Oostende met kunsthistorische waarde.

Van heel het huisje waren de voorgevel en het dakgebinte als monument beschermd. Tot 1982 verkeerde deze woning in vrij goede staat. Sinds het in dat jaar door de stad Oostende werd aangekocht, begon de verkrotting. Toch was dat niet de rechtstreekse aanleiding voor de sloop in mei-juni 1984. Volgens een schepen moest de gemene muur afgebroken worden omdat die zou bezwijken toen ernaast een nieuw gebouw opgetrokken werd."

"Onlogisch is dat allemaal wel. Normaliter als je buur een huis bouwt, hoeft jouw huis niet gesloopt te worden."

"Of de Oostendenaren ooit hun trapgeveltje terugzien is vooralsnog onduidelijk, maar in elk geval heeft de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen de wederopbouw bevolen en gaat ze in geen geval over tot deklassering."

Piet Swimberghe, "Het beschermde gat", in: Knack West, 3 juni 1987, blz. 20, met twee foto's van J.J. Soenen (voor en na de afbraak).

"Sindsdien is er geen schot in de zaak van dit enige overgebleven "vissershuisje" van Oostende gekomen. Momenteel liggen de stenen van het huisje in de stedelijke loods aan de oude watertoren. Het uitblijven van de heropbouw heeft volgens dezelfde schepen twee redenen: a) de talrijke verkiezingen en regeringswissels en b) de zoektocht naar subsidies voor de wederopbouw.

Nadat het een tijd als opslagplaats voor een herberg was verwaarloosd, kocht de stad het in 1981 met de bedoeling het te restaureren. In 1984 bleek het te vervallen om gerestaureerd te worden en werd het op 10 mei voor 300.000 frank (= € 7436,81) afgebroken om nadien weer opgebouwd te worden met de oorspronkelijke materialen. In 1987 werd de kostprijs van de reconstructie geraams op 3,5 miljoen frank (= € 86762,73).

Het stadsaandeel daarin bedroeg 2,1 miljoen frank (= € 52057,64) en de resterende 1,4 miljoen frank (= € 34705,09) moest door Monumenten en Landschappen opgehoest worden."

Stefaan Struyve, "Heropbouw Spaans huisje in Oostende blijft uit", in: Het Nieuwsblad, 27 oktober 1988, met foto van J.J. Soenen (zie Swimberghe)

“De administratie van M & L staat niet langer negatief t.o. subsidiëring van de heropbouw van het Spaans huisje. De bal ligt nu opnieuw in het kamp van het Oostendse stadsbestuur dat het dossier moet indienen.

Een schepen beklemtoonde de bedoeling van het stadsbestuur om het huisje weer op te bouwen.”

Stefaan Struyve, "Heropbouw van Spaans huisje gede-blokkeerd". in: Het Nieuwsblad, 25 januari 1990, met foto van J.J. Soenen

“Nu de heropbouw vaststaat, dringt de Culturele Raad erop aan dat de reconstructie zo authentiek mogelijk zou gebeuren. Ondertussen is de omgeving wel drastisch veranderd. In dit verband kan de evolutie naar een volledig bruikbaar huis geapprecieerd worden. Wat de bestemming betreft, stelt de CRO voor dat het stadsbestuur één officiële oproep doet naar potentiële gebruikers toe (culturele, niet-commerciële bestemming). Dit om te vermijden dat het huisje onderhands toegewezen zou worden. Ten slotte vraagt de CRO om de benaming “Spaans Huisje” niet meer te gebruiken omdat dit niet correct is.”

Adviesbrief van de Culturele Raad Oostende aangaan-de de "reconstructie 'Spaans Huisje'", 07 april 1998.

“Kan de gevel van het huisje niet heropgebouwd worden op de binnenkoer van het eveneens beschermde gebouw “Huize Louise Marie” waar ook het Heemmuseum komt?”

Antwoord: M & L adviseert ronduit negatief: a) de goedgekeurde plannen en het bestek voorzien niet in de heropbouw van een gevel, maar in de heropbouw van een huis: een volume met

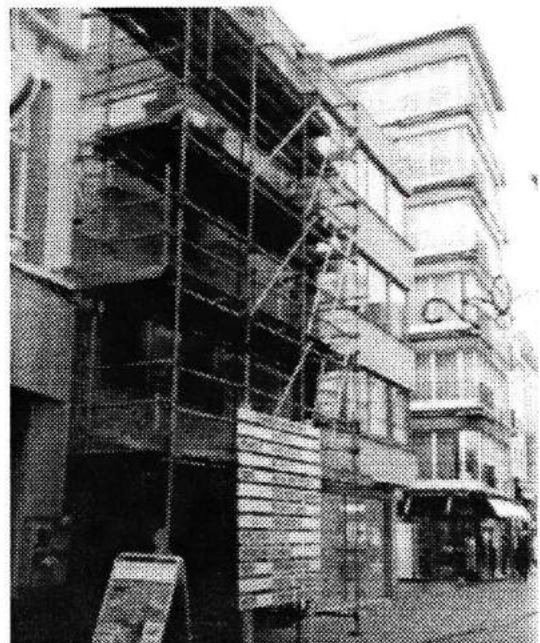
een kenmerkende opbouw en structuur. M & L is geen voorstander van “façadisme” b) de ligging in de Christinastraat is een historische gegeven. Reconstructie moet gebonden zijn aan de bouwplaats, en dit zowel om juridische als om doctrinaire redenen. Het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten eist – in geval van afbraak – het herstel in de oorspronkelijke toestand. Dat slaat primordiaal op de bouwplaats.”

Vraag nr. 077 van 30 juli 1998 door raadslid Ferdinand Ghesquière over de heropbouw en bestemming van het Spaans vissershuisje en antwoord van stadsbestuur en M & L.

“In de Christinastraat staat al jarenlang een afgesloten perceel dat vroeger het huisnummer 67 droeg. Met de bedoeling het huisje dat er vroeger stond, ooit te herbouwen, werd het steen voor steen afgebroken. Alle materiaal werd daarna opgestapeld in de kelders van de Conscienceschool. Het huisje met trapgevel was vroeger een snoep- en speelgoedwinkeltje. Een huisje met soortgelijke gevel staat in de Kapucijnenstraat en is bekend als “Au Château d’Espagne”. Dat huis dateert uit de Spaanse tijd. Komt vandaar de vergissing dat men over de Christinastraat steeds spreekt van het Spaans huisje? Een vergissing is niet mogelijk want op de gevel stond 1741 vermeld en dan bevond ons land zich al in de Oostenrijkse periode.”

Omer Vilain, "Spaans huisje of niet?". in: Krant van West-Vlaanderen/De Zeewacht van 3 maart 2000

Wie meer wil weten over het “Spaans/Oostenrijks” huisje kan de gedetailleerde en wetenschappelijk gefundeerde bijdrage van Ivan Van Hyfte raadplegen, gepubliceerd in: “de Plate”, jg 31, februari 2002, blz. 52-53

Wat een gids I(ei/ij)den kan!

Vrijdag 14 juni 2002.

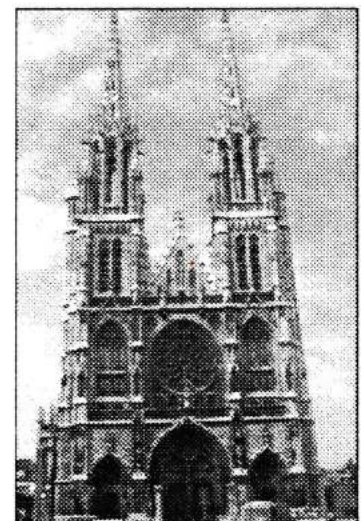
Bij de dispatching valt de niet-alledaagse opdracht binnen voor een kroegentocht met volwassen heren uit Nederland, die eens gezellig onder kameraden een Oostends avontuur willen beleven. Christa oordeelde wijselijk dat uitsluitend mannelijke gidsen zulke opdracht aankunnen en duidde Jean en ondergetekende aan voor de karwei. Ha, eindelijk toch nog een domein van de samenleving dat de dames niet overspoelen!

Aan het Hotel George V in de Vlaanderenstraat vielen wij inderdaad op een "Sociëteit" oud-studenten van de Landbouwniversiteit van Wageningen. Zo'n "Soos" staat onder de koepel van het "Corps" en draagt sedert de 18de eeuw traditioneel een stokdroge en doodernstige naam (kwestie van tegenover de buitenwereld een goed figuur te slaan). De onze stelde zich voor als: "Het Bourgondisch Dispuut" en haar leden, allemaal breedgeschouderde en complexe boerenzoons, exhibeerden daarbij op de hartstreek een geborduurd Boergondisch wapenschildje. Het stond hen goed en bleek vakkundig opgestikt, maar van dichterbij bekeken gingen er toch wel heraldische wenkbrauwen omhoog! Al even humorloos stond hun lijfspreuk eronder genaaid: "NOBIS JOVIQUE LICET". Met zo'n samengebald zinnetje latijn zal iedere classicus worstelen, want de eenvoudige en letterlijke vertaling luidt: "Aan ons en aan Jupiter is het toegelaten". Maar welke ruimere betekenis zit achter deze drie geheimzinnige woorden? Bedoelen die lolbroeken van de Soos dat alles gepermiteerd is binnen de morele perken door de goden sedert de oudheid bepaald? De verwijzing naar de Romeinse oppergod Jupiter (of Zeus bij de Grieken) suggereert veeleer een liederrijke gedragscode! Wat de Griekse mythologie immers verhaalt over de "Vader der Goden", strekt allerminst tot voorbeeld voor plichtbewuste huisvaders. De lijst halfgodjes die hij bij mooie mensendochters verwekte loop nogal uit en hij misbruikte daartoe schromelijk zijn goddelijke almacht. Zo

ontvoerde hij onder meer Europa in de gedaante van een witte stier, vlinderde rond Leda als galante zwaan, dwarrelde bij Danaë neer onder de vorm van een gouden regen en verleidde de vrouw van Amphitruoon door de gestalte van haar eigen echtgenoot te ontlennen! Koesterden de stevig gebouwde leden van ons gezelschap de lepe bedoeling om hun lijfspreuk in deze ruimere mythologische zin te beleven; dan wachtte ons, gidsen, de benarde taak om die losgekoppelde vitaliteit (zij hadden pas een voorlopig afscheid van hun partner genomen) te kanaliseren binnen het Oostends fatsoen via enkele stromen lekker Belgisch bier. In een Hollandse "Longstreet Happening" mocht onze gidsbeurt zeker niet ontaarden, alhoewel twee van de drie cafébezoeken uitgerekend in die buurt lagen uitgestippeld.

Na een kort overleg vonden wij het geraadzaam de wandeling aan te vatten met een sereen aanschouwen en beschrijven van enkele Oostendse monumenten, maar wij moesten daarbij vlug vaststellen hoe het historisch perspectief van landbouwdeskundigen niet bijzonder diep reikt. Zo dateren zij bijvoorbeeld de Belgische "afscheiding" in 1839, wanneer de brave koning Willem I eindelijk de zuidelijke helft van zijn koninkrijk voorgoed moest opgeven; terwijl onze schoolboekjes het bij 1830 houden.

De kunstgeschiedenis en architectuur bleken evenwel de grootste slachtoffers van hun overgespecialiseerde agrarische opleiding. Bij onze glanzend vernieuwde Petrus-en-Pauluskerk aangekomen, riep iemand bewonderend: "Wat een prachtige barok!" (sic). De gids moest daarbij toch even slikken en naar adem happen. Maar wie zijn wij om onze gas-

ten te veroordelen tot vakidioten. Als eerste excuus moeten wij toch bedenken dat Nederland pas na de gotische periode tot welvaart kwam, zodat bijna alle monumentale historische gebouwen in barok (of iets dat erop lijkt) werden opgetrokken. Tevens mogen wij ook onszelf een beetje relativëren, wij onderscheiden op onze beurt moeilijk een zwartblaar Gronings rund van een witbonte Holsteiner stier, wat voor onze gasten dagelijkse praktijk uitmaakt. De tijd bleek dus rijp voor een bliksemcursus architectuurgeschiedenis, waarin de barokke poort van de Peperbusse tot vruchtbaar voorbeeld diende om het onderscheid met neogotiek te illustreren.

Deze hoogdravende uiteenzetting "ex cathedra" scherpte ondertussen de dorst voldoende aan om de eerste statie van de kroegentocht binnen te stappen: het "Waterhuys". Dat archaisch bruin café bevorderde vanzelf voldoende gezelligheid, zodat het alcoholverbruik met calvinistische matigheid tot de symbolische "goede pint" beperkt bleef.

In "'t Botteltje" sloeg de atmosfeer evenwel om. Toen onze Nederlandse vrienden de ellenlange lijst met beschikbare bieren doorliepen en de ontelbare flesjes en glazen bekeken die iedere maal een ander merk droegen, dan schemerde het bij hen reeds zonder drankverbruik voor

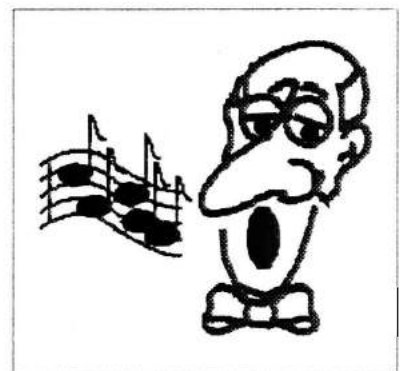

de ogen. Bij zulke verwarring past een enkele remedie: men plonst best onmiddellijk kopje onder in het gerstenat en meteen schuimden de abdij- en andere kwaliteitsbieren

rijkelijk uit de tap. Maar in die halfdonkere en smalle gelagzaal, geprangd tussen toog en muur, kon het gezelschap moeilijk samenklitten, zodat het weldra verbrokkelde tot een aantal klikjes. Die opstelling past niet in in de geest van een "Soos" en de preses besliste weldra om opnieuw de open lucht op te snuiven en het afsluitend bezoek te brengen aan "Den Artiest". In dit café heerst toch een opener atmosfeer met licht, lucht en ruimte en nu mocht het ultieme moment aanbreken om het summum aan bierbrouwkunst te proeven:

namelijk onze onovertroffen Belgische trappistenbieren. Die gleden zachtjes en zoetjes naar binnen en misten hun uitwerking niet. Langzaamaan vertroebelden de blikken en de gidsen oordeelden wijselijk om stilaan onze zachtegekookte gasten aan hun eigen "zedemeester" toe te vertrouwen.

Toch wilden wij deze gidsbeurt waardig afsluiten en brachten een aangepaste toast uit waarbij wij de lof zongen van onze vrome Paters Trappisten, die in weerwil van een verstorven leefwijze, toch aan de wereld zulke geestrijke lekkernijen schenken. Aansluitend bedankten wij onze erudiete gasten voor hun sympathieke luisterbereidheid en wensten hen verder een aangenaam ver-

blijf in onze stad. Bij een doordeweekse gidsbeurt weerklinkt daarbij over 't algemeen een beleefd applausje, maar tot onze verbazing wipte

de preses overeind en beval met het glas in de hand: "Uit dank voor deze gesmaakte gidsbeurt zingen wij samen ons clublied". Onmiddellijk veerde heel de Soos militair in houding, hief het glas en zong (brulde eerder) uit alle bolle polderlongen het viertal strofen van hun lijflied op de bekende melodie van Beethovens "Alle Menschen werden Brüder" telkens met het stokvers "Nobis Jovique Licet". Wij gidsen luisterden perplex met ons hoofd tussen onze schouders, want het ging er daverend luid aan toe! De waard vreesde dat het huis zou instorten. In de Louisastraat bleven de passanten staan gapen en op het Wapenplein spitsten de obers de oren. Ook Beethoven stak in zijn muzikale hemel zijn vingers in de oren, zo geweldig was zijn Negende Symfonie nooit uitgevoerd!

Wellicht kregen gidsen nooit of nergens zo'n uitbundige aubade aangeboden, zeker te Oostende niet. Verwonderlijk hoe nuchtere Hollanders zo uit de bol kunnen aan! Maar ja, drie kroegen en vier Belgische bieren kan geen enkele Hollander nuchter overleven...

... de gidsen ook niet...

Het Oorlogskruis met Palm voor Oostende (06.05.1951)

Toespraak gehouden door de heer Burgemeester SERRUYS ter gelegenheid van het overhandigen van het Oorlogskruis met Palm aan de Stad Oostende op 6 mei 1951.

Mijnheer de Minister.
Mijnheer de Gouverneur.
Heer Commodore.
Dames en Heren.

Heden valt mij de buitengewone grote eer te beurt de heer minister van Landsverdediging te danken, persoonlijk, aan onze stad het Oorlogskruis 1940-1945 met de Palm te komen overhandigen. Gij geeft aldus, Mijnheer de Minister, eens te meer uiting aan de sympathie, die gij voor Oostende voelt, sympathie, die gij reeds menigmaal getoond hebt ter gelegenheid van de zo talrijke bezoeken die gij sedert de bevrijding aan onze stad hebt gebracht met het oog op het nemen der nodige schikkingen voor talrijke vraagstukken die zowel de landsverdediging als het herstel en de wederopbouw van Oostende betroffen.

Geachte Medeburgers,

Het heeft Z.K.H. de Koninklijke Prins behaagd het Oorlogskruis 1940-1945 met Palm aan de Stad Oostende toe te kennen, wegens "de moedige houding harer bevolking tijdens de bombardementen van 1940".

Deze vermelding geeft op klare wijze blijk van de erkenning van de buitengewone moed door de Oostendenaars aan de dag gelegd, gedurende de bijna non-stop bombardementen tijdens de tweede helft van mei 1940, gevolgd door zoveel andere tijdens de vier opvolgende jaren.

Bij het vernemen van deze tijding, die voor mij als voor iedereen in de stad gans onverwacht, maar daarom ook des te meer verheugend aankwam, gingen mijn gedachten onvermijdelijk terug naar deze meidagen.

Ik herinnerde mij het eerste waarlijk erg en langdurig bombardement, waarbij de Kapellestraat en de middenstad de voornaamste doelen van de Duitse vliegers waren.

De grote warenhuizen en de aanpalende gebouwen werden onmiddellijk in een vuurzee herschepen. Schrikkelijk zicht. De branden waren zo hevig dat de vlammen, die van de beide hui-

zenrijen oplaaiden, een ware vuurkoepel boven de straat vormden.

Onze brandweer kwam onmiddellijk met de grootste wilskracht tussen. Maar het werk was bovenmenselijk. Het bombardement ging inderdaad voort zowel met bommen van zwaar kaliber als met brandbommen en daarbij werden gedurig nieuwe branden op andere plaatsen gemeld, zoals de post, de Nationale Bank, enz.

Tot overmaat van ramp was er geen water meer in de leidingen, daar de vijand de aanvoer sedert reeds meer dan een week had afgesneden. Het blussen kon dus alleen verzekerd worden door de pompen die water moesten putten in de vijvers van het park of in de oude dokken.

Weldra werd het duidelijk dat onze brandweer, alleen op eigen krachten aangewezen, niet meester kon worden van de toestand, en dat er groot gevaar bestond dat heel de stad door brand zou vernield worden. Ik riep dan de hulp in van de omliggende brandweerkorpsen. Mijn oproep werd op heel vriendelijke en milde wijze beantwoord. In de nacht kwamen de brandweerkorpsen van volgende gemeenten hulp bieden: Brugge, Blankenberge, Wenduine, Nieuwpoort en Oostduinkerke.

Laat mij toe hierbij onze warme dank en diepe erkentelijkheid uit te drukken ten opzichte van bedoelde gemeentebesturen en hun moedige pompierskorpsen.

In het akelige licht van de vlammenzee, en gedurig onderbroken door nieuwe bombardementen, met de nachtelijke strijd voor het behoud onzer stad met verbetering voortgezet. Veel opofferingsgeest werd daar getoond, niet alleen door de brandweerlieden, maar ook door de stedelijke politie, de water- en andere stadsdiensten, door de soldaten van de Nederlandse en de Belgische bataljons die hier gekazerneerd waren, alsmede door talrijke burgers die heel moedig met hamers en bijlen tussenkwamen om de verspreiding der branden te beletten. Na 24 uur strijd kon men zeggen dat het gevaar van een algemene brand van de stad geweken was. Maar welk een troosteloos uitzicht hadden de Kapellestraat en de aanpalende straten. De meeste huizen tot de grond afgebrand, de andere van binnen volledig vernield en gereed om in

te vallen, de straten, metershoog, bedekt met rokende puinen en nog brandende afval. Maar bovenal hadden wij onder de bevolking een groot aantal doden en erg gekwetsten te betreuren.

Het is te midden van dit onheil, dat wij 's anderendaags op het toen nog bestaande stadhuis bezoek ontvingen van Z.K.H. Prins Charles, die ons zijn aanmoediging en zijn opbeuring kwam brengen. Dit blijft, voor dezen die bij deze onverwachte ontvangst aanwezig waren, een onvergetelijke en versterkende herinnering. Maar de bombardementen gingen voort dag in, dag uit, en wanneer dan eindelijk op 28 mei de laatste Duitse bommen op Oostende waren gevallen, was onze stad niet meer te herkennen: ganse wijken waren vernield, overal waren slechts puin en verwoestingen te bespeuren. Onze bevolking, waaronder zoveel getroffen werden door de branden, of onder de puin bedolven, waarlijk groot en het dragen van hare beproevingen, ging onverwijld aan het werk om de straten en de erg beschadigde huizen op te ruimen, en de hoogst nodige herstellingen uit te voeren, dit niettegenstaande de verfoeilijke aanwezigheid van de hatelijke bezetter. Ook hernam de stad een zekere zicht, werd zij min of meer opnieuw bewoonbaar. Maar dan begon voor Oostende de grote ellende van de bezetting, die voor de meesten het verbod met zich mee bracht de stad te verlaten of zich verder dan 5 km van de stadsgrens te begeven. Hier, in het beruchte "Spergebied" heerste een uiterst streng regime met die voortdurende kwellingen, huiszoekingen en bedreigingen, zoals ze nergens in het land gekend waren. Zeer talrijk waren de aanhoudingen, onder allerlei voorwendsels, of zonder enige reden. Talrijk zijn ook onze stadsgenoten die nooit meer van de kampen of gevangenissen teruggekomen zijn. Ik groet zeer bescheiden hun nagedachtenis. Deze miserie duurde vier jaar, altijd onder de gedurige bedreiging van luchtbombardementen. Inderdaad, de Britten en nadien de geallieerden, waren verplicht Oostende die in de handen van de vijand een belangrijke zeebasis was, geregeld te bombarderen. Deze luchtaanvallen hadden meestal plaats gedurende de nacht. Ook had de bevolking de gewoonte genomen zich tegen de avond naar de grote schuilplaatsen te begeven, door het stadsbestuur onder de sterkste gebouwen ingericht. Deze voorzorg van de bevolking was enkel een gebaar van natuurlijke en nuttige beschermingsmaatregel, maar zonder

de minste geest van protest tegenover de geallieerde luchtmacht. Dit kwam, ten andere schitterend tot uiting door de geestdrift in de wijze waarop de neergeschoten vliegeniers, niet alleen al verdoken, maar zelfs op openbare wijze bij ons gehuldigd werden.

Deze geest van ons volk werd ook hoe langer hoe slechter door de bezetter geduld, totdat hij in maart 1944 de stad door een groot gedeelte van bevolking deed ontruimen.

Een zestal maanden nadien moest de bezetter echter zelf zijn matten oprollen om zo snel mogelijk voor de zegevierende geallieerde legers te wijken. De bevrijding was gekomen in de geestdrift, in de vreugde, in de hoop tot herleving.

Het is maar later, na de V-day, dat onze bevolking kon vernemen hoe talrijk ze waren, de Oostendenaars die gesneuveld of verdwenen waren en dat zij eerbetuiging kon brengen aan deze helden, de grootste en de beste van haar kinderen.

Het was slechts dan ook, dat de inventaris, kon gemaakt worden van de grote en diepe materiële wonden aan de stad toegebracht. Nog eens werd er moedig de hand aan het werk geslagen. Dit gebeurde echter in benarde omstandigheden, daar de stad en haar bevolking thans vier schrikkelijke oorlogsjaren achter de rug hadden die slechts uitputting en ellende hadden achtergelaten. Zeker is reeds als herbouwing veel verwezenlijkt, maar weldra ook zullen er zeven jaar voorbij zijn gegaan en toch blijft er nog veel te doen. De blijk van erkentelijkheid en van bewondering ons betuigd door het staats-hoofd, door het toekennen van het Oorlogskruis 1940 - 1945 met Palm is voor ons een bewijs dat onze noden verder zullen verstaan worden en dat de nodige hulp ons dan ook zal toegewezen worden. Oostende, meneer de minister, bezit een bevolking die voor alles, vaderlandslievend is. Zie maar, de talrijke Oostendenaars die deel uitmaakten van de brigade Piron. Zie ook ons talrijke stadsgenoten die vrijwillig voor de verdediging van onze westerse beschaving - want het is wel degelijk het hoogste goed dat op het spel staat - strijden in Korea. Ik groet ze met ontroering.

De plechtigheid van heden zal deze geest van vaderlandsliefde nog versterken, en de hoop in de toekomst nog verstevigen.

Leve de Koninklijke Prins!

Leve België!

Leve Oostende!

Metaal

Metalen voorwerpen zijn eerder schaars.

Van de enkele munten is er één gehalveerd: een verschijnsel dat niet echt zeldzaam is in de Romeinse periode en verklaard wordt door een voortdurend tekort aan pasmunt.

Verder is er nog de naald van een mantelspeld en twee ringen waarvan één voorzien is van een 'steen' in blauwe glaspasta waarin een motief uit de Icaruslegende is uitgeslepen.

Leder

Een lederen sandaal met ruitvormige insnijdingen in het bovenleder is vrij goed bewaard gebleven en gevonden op de rand van een oude getijdengeul.

Natuursteen

Tot de vondsten behoort ook een fragment van een handmolensteen vervaardigd uit een gesteente afkomstig uit de Ardennen.

Sporen van nijverheid en landbouw

Heel merkwaardig was de ontdekking van een zoutwinningsinstallatie. Het geheel was samengesteld uit een aantal smalle greppels waarin zeewater geleid werd naar diverse rechthoekige bekkens. Deze waren afgelijnd door horizontale rondhouten die in de grond waren bevestigd door verticaal ingeheide palen. In deze bekkens

werd door natuurlijke verdamping een zoute loog bekomen. Zeer waarschijnlijk werd deze zoutoplossing verder uitgedampt door ze in kookpotten te verhitten: in de directe omgeving werden in elk geval talrijke scherven gevonden die daarop kunnen wijzen.

Vlakbij een oude getijdengeul werden resten van een kleine ijzersmeltoven aangetroffen, een eerder zeldzame vondst in de kustvlakte.

Elders werden ook duidelijke aanduidingen van landbouwactiviteit waargenomen onder de vorm van sporen van een eergetouw, een soort ploeg die voren trekt zonder de zoden om te keren.

Wat kan afgeleid worden uit deze vondsten?

Prof. Dr. Hugo Thoen van de Universiteit Gent, die ook andere vondstcollecties van Raversijde bestudeerd heeft, is van mening dat deze Romeinse aanwezigheid op het strand van Raversijde hoofdzakelijk moet gezien worden in verband met de zoutproductie.

Hij vermoedt dat er in de nabijheid woonhuizen stonden, misschien in de toenmalige duinen. Het einde van de Romeinse activiteiten te Raversijde (en in de hele kustvlakte) schrijft hij toe aan de invallen van de Germanen omstreeks 270 na Christus en aan toenemende wateroverlast.

Een valkenier licht zijn beroep toe tijdens het middeleeuwse weekend op de site Walraversijde van het Domein Raversijde (zondag 28.07.02)

Van Schorre tot slagveld

De Provincie West-Vlaanderen heeft in samenwerking met het Instituut voor het Archeologisch Patrimonium van de Vlaamse Gemeenschap (IAP) de streekgids VAN SCHORRE TOT SLAGVELD uitgegeven.

De viertalige, 72 blz. tellende en rijk geïllustreerde gids kost met de ingesloten topografische kaart, 8 euro. De gids belicht de streek tussen Nieuwpoort en Oostende tot 7 km landinwaarts, vanaf de vroege Middeleeuwen (schorre) tot het Beleg van Oostende (slagveld). Archeoloog-bodemkundige Marnix Pieters, verzorgde samen met Glenn Gevaert, hoofdmedewerker van het Domein Raversijde, de redactie.

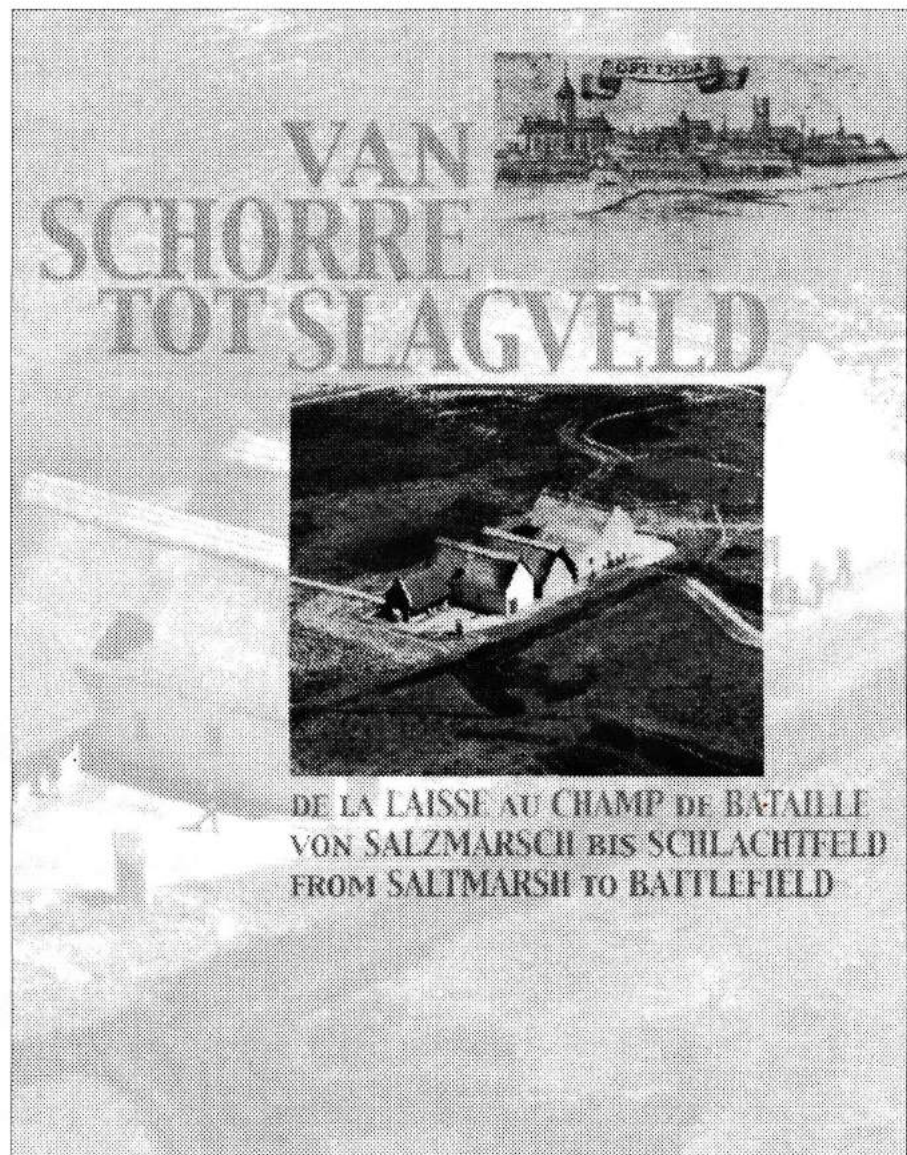
Marnix Pieters heeft op 19.01.1996 een heel verhelderende met dia's geïllustreerde voordracht voor onze kring gehouden over "WALRAVERSIJDE, EEN VERDWENEN DORP".

Een andere medewerkster aan de gids is de in Nieuwpoort geboren geologe mevrouw Cecile Baeteman, die op 04.10.1996 voor onze kring een deskundige en gesmaakte voordracht over de "ONTSTAANGESCHIEDENIS VAN HET BELGISCHE KUSTGEBIED" hield.

Aan Marc Loy vertelde M. Pieters dat de gids zich niet alleen tot de bezoeker van het Domein Raversijde richt, die zijn bezoek verder wil uitdie-

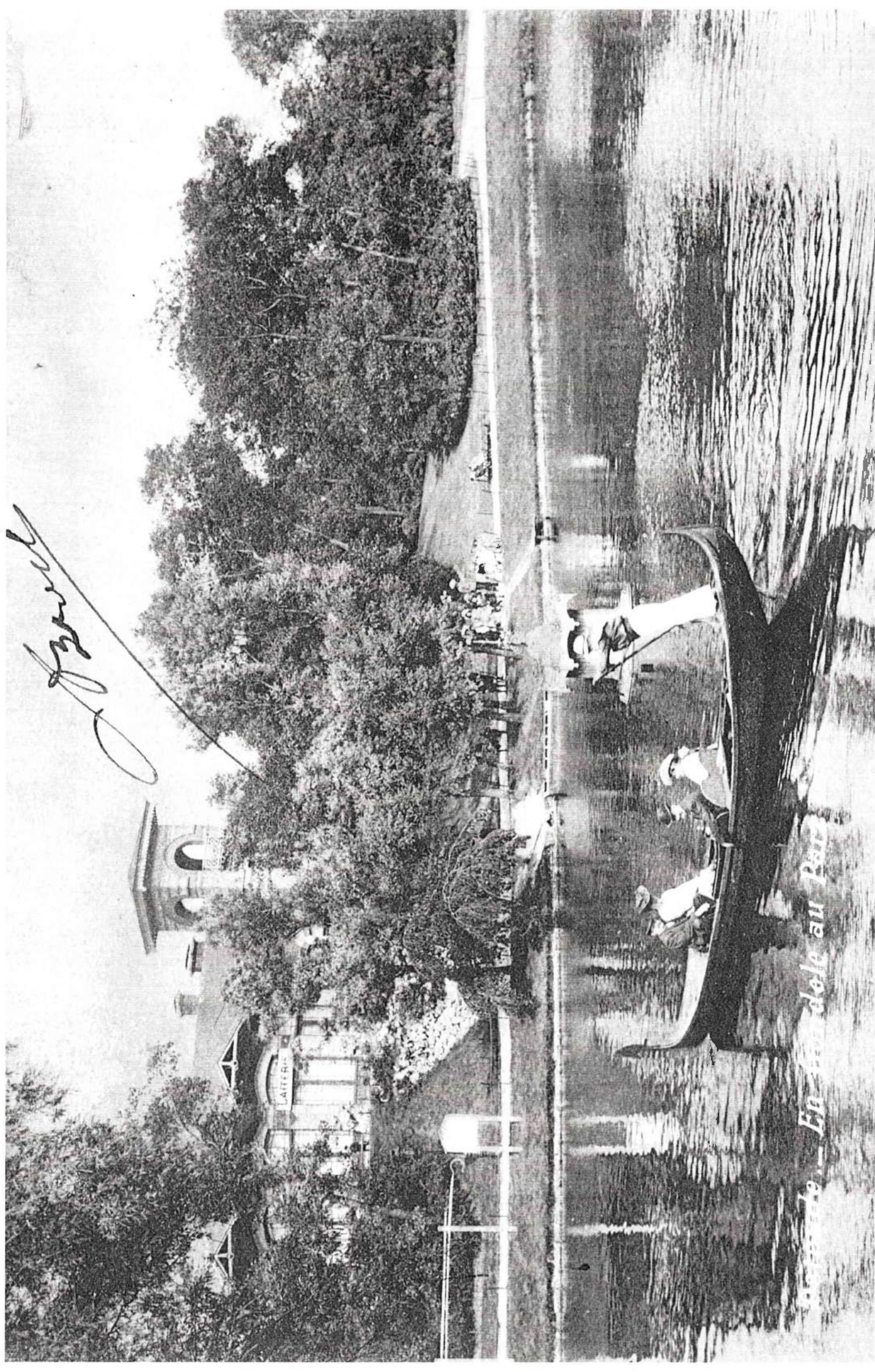
pen door de streek errond te verkennen en op die manier de site Walravensijde beter te kunnen situeren. Ook de bewoners die vaak argeeloos aan al die relictten voorbijgaan, zijn een doelgroep.

En Pieters vervolgde: "Op die manier proberen de Provincie en het IAP het bodemarchief te populariseren. Wie zich bewust is van de rijkdom van die archeologische en landschappelijke restanten hoeft wellicht niet meer via wetten tot respect voor dat verleden aangespoord te worden."

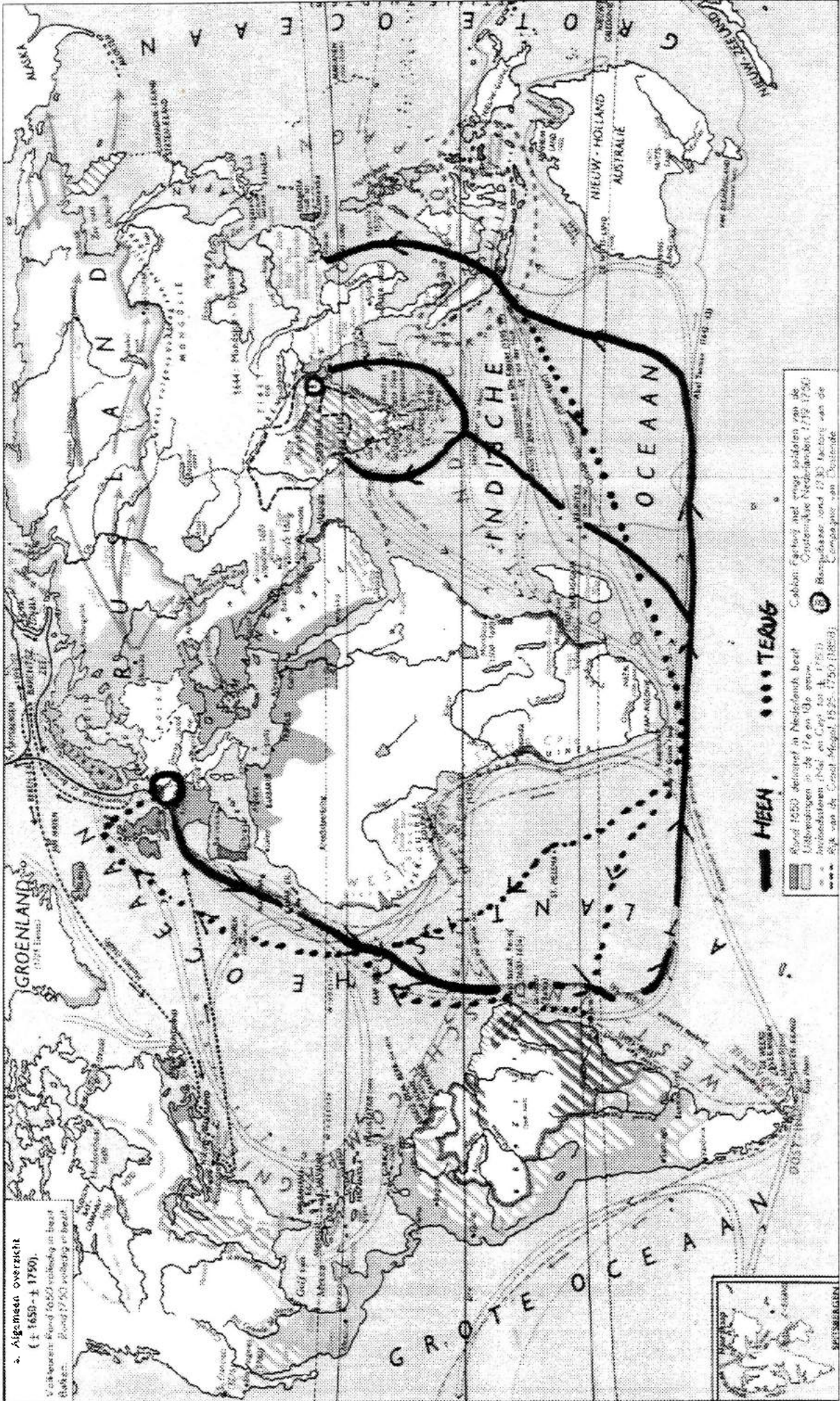

Is Brugge écht het Venetië van het Noorden? →

Grand

Passade... En gondole au Paris

3. Algemeen overzicht
 (± 1650 - ± 1750).
 De koloniale gebied (1650) verkleind in kaart
 Baken: Rond 1750 verkleind in kaart

— ZEE
..... TEUG
 Rond 1650 delinief in Nederlands beel
 Oorlogen in de 17e en 18e eeuw.
 Inhoudstaken (1650 en 1750) op 1750.
 Rijk van de Great Mogul 1650-1750 (1650).
 Cabian gebied met twee koloniën van de
 Oostindische Compagnie 1719-1750
 Oostindische Compagnie rond 1750 (1750)
 Oostindische Compagnie van 1750

De Oostendse Compagnie

Zo'n kleine 300 jaar geleden kende onze zeehavens wellicht een van zijn meest lucratieve en memorabele bloeiperiodes. Nog geen decennium lang was Oostende de thuishaven van de gelijknamige handelscompagnie naar den oost. Een boeiende tentoonstelling over die maritieme handelsepisode vindt plaats in de Venetiaanse Gaanderijen.

Tijdens de 17de eeuw speelde de Oostendse haven al een belangrijke rol bij de internationale handel tussen Spanje en Portugal en Vlaanderen. Maar de Spaanse successieoorlog strooide roet in het eten en dan kwamen de Zuidelijke Nederlanden onder Oostenrijkse heerschappij. Met instemming van de nieuwe overheersers begonnen handelaars uit Gent, Antwerpen, Brugge en Oostende een directe vaart uit te bouwen met het Verre Oosten. Oostende werd de thuishaven van lucratieve reizen naar de Rode Zee, Bengalen, India en China. Indische katoentjes, Arabische koffie en Chinese thee vonden gretig afnemers in West-Europa.

Voor er sprake was van de Oostendse Compagnie - officieel de "generale Keijzerlycke Indische Compagnie" (GIC) opgericht in 1722 - rustten al een aantal kapitaalkrachtige Vlaamse ondernemers vanaf 1715 een veertigtal Oost-Indiëvaarders uit. Maar om de nefaste concurrentie tussen diverse rederijen uit te schakelen, sloegen de belangrijkste kooplui in 1722 de handen in elkaar en de "Generale Keijzerlycke Indische Compagnie" was geboren. Met een voorspeld rendement van 10% waren de 6000 aandelen zo verhandeld. De zetel van de GIC was gevestigd in Antwerpen maar de veilingen gebeurden in de thuishaven Oostende en Brugge.

De meeste schepen van de Oostendse Compagnie of GIC kwamen uit Engeland of in mindere mate werden ook vaartuigen uit Noord-Nederlandse uitgereed. Twee keer ook kreeg een Duitse werf een order. In Oostende zelf werd maar één Oost-Indiëvaarder gebouwd: "De Hertog van Lorreyne". Op het einde van de GIC bestond de vloot uit elf vaartuigen. Meestal driemasters met een gemiddel-

de tonnemaat van ca 420 ton en al rap ca. 46 meter lang. In die orde van grootte waren er zo'n dertig kanonnen aan boord en wat kleiner wapentuig, want de reis was lang en de kapers en zeerovers talrijk. Maar ook de Engelsen en Noord-Nederlanders durfden al eens enteren.

Aan boord

Naargelang de tonnemaat van het vaartuig waren er toch om en bij de 90 bemanningsleden aan boord. Als proviand werd gepekeld rundvlees ingescheept, stokvis, bier en rode en witte wijn. Bij de heenreis werd vaak op de Kaapverdische Eilanden en op Java geravitailleerd. Op de Kaap de Goede Hoop waren de GIC-schepen begrijpelijkerwijze niet welkom. Op de rerourvaart werd niet zelden in Brazilië gebunkerd.

Het uitreden en laten varen naar Bengalen kostte in onze munt omgerekend ca. 1.650.000 euro of 66 miljoen frank. Een reis duurde dan ook al rap ruim anderhalf jaar.

De Oost-Indiëvaarders dienden altijd te wachten op springvloed om af te varen en bij de retourvaart was hun diepgang te groot en moest hun vracht voor de Oostendse rede eerst op "binnenlanders" worden overgeladen. Een zandbank pal voor de havengeul maakte het in- en uitvaren en niet comfortabeler op.

Bij gebrek aan voldoende en ook ervaren bemanningsleden dienden de reders wel vaker een beroep te doen op buitenlandse officieren - vooral ervaren Engelse officieren, maar in de GIC-periode waren de meeste kapiteins toch afkomstig uit Oostende. En de buitenlandse bemanningsleden waren dan meestal nog Fransen afkomstig uit Duinkerke. De GIC betaalde zijn officieren dan ook beter dan de compagnieën in de buurlanden. Elk bemanningslid mocht bovendien nog naargelang zijn rang ook beschikken over een beperkte ruimte aan boord. Die persoonlijke bagage - zeg maar privé lading of pacotille - kon zowel dure spullen als halssnoeren als snuisterijtjes à la spiegelgiltjes, kandelaars, pennemesjes en scharen bevatten die dan vaak als relatiegeschenk bij de handelstransacties werden ingezet. Deze privé-

handel was erg lucratief en leverde niet zelden een winstmarge op van 150%. Onderofficieren hadden recht op één kist van een vastgesteld volume en geschoolde zeelui mochten een gevulde matrozenkoffer aan boord brengen, gewone matrozen mochten beschikken over een halve koffer. Maar om een privé-handel op te zetten dienden vooral de officieren die over een relatieve grote pacotille konden beschikken leningen aan te gaan. Er stonden zware boetes op het verschepen van te grote pacotilles, maar dat "overschot" probeerden de bemanningsleden dan op de retourreis in de ravitailleringplaatsen te verkopen. De globale vergoedingen bij die vooruitredingen waren meestal hoger dan later bij de GIC en ook minder gereguleerd. Bij de oprichting van de Oostendse Compagnie wilde men een einde maken aan dat pacotillesysteem omdat die te veel drukten op de winsten zelf van de compagnie. Maar een volledig verbieden van die privé-handel is nooit gelukt.

Bij iedere reis zeilden ook een paar supercargo's mee. Handelaars - dikwijls Engelsen - die zowel verantwoordelijk waren voor de verkoop van de heenlading als de aanschaf van de teruglading. Het commerciële welslagen van de reis was sterk van hen afhankelijk. Bij de GIC was de gage van de supercargo meestal hoger dan bij de VOC (Verenigde Oost-Indische Compagnie uit Noordelijke Nederlanden die precies 400 jaar geleden werd opgericht).

Een matroos verdiende minder dan een ongeschoolde arbeider aan land, maar daar "kost en inwoon" inbegrepen waren, hield hij toch meer over. Ambachtslui aan boord verdienden dan weer meer dan hun collega's aan de wal.

WY onderichreven beloven te betaelen aan den Toonder defet de Somme van *Quarantien* — Guldens Courant Gelt over een Maendr Gage van *Jacobus Borteloot* — geengagieret mit het Keyserlyck Generael Indische Compagnie Schip genaemt *de Margareta de Brui* Capiteyn *Andrick Flancken* Achtien Maenden naer het vertreck van t gemelde Schip, ten waere dat men eerdes tydinge bequaem dat het selve gebleven ofte genomen waere dat Godt wilt verhoeden) ofte dat dito *Jacobus Borteloot* waere gedelerreert ofte gestorven, in welck geval sal dese Obligatie van geender waerde welen, Actum in Oostende

Aanwervingsakte bemanningslid

De Chinese Nederlanden

De Portugezen onderhielden al in de 16de eeuw handelsrelaties met China, een rol die de VOC in de 17de eeuw overnam, hoewel de contacten met de vrij agressieve Noord-Nederlanders en Chinezen eerder sporadisch en vrij grimmig te

noemen waren. En hoewel door de VOC en de East India Company thee werd ingevoerd, werd de Oostendse Compagnie al vlug de belangrijkste importeur van thee uit Canton in Noord-West-Europa. Naast porselein - ook als ballast en bescherming van de kostbare theelading gebruikt - en zijde werd thee het belangrijkste importproduct uit de Chinese factorij. Tussen 1725 en 1728 kwam 58% van de Europese thee in Oostende aan wal. Met smokkelschepen werd de Engelse markt bevoorrad en via Zeeland en Zuid-Holland belandde de kwalitatief betere thee uit Canton ook bij onze Noorderburen die onze grootste thee opkopers werden. Ook de hier aangevoerde zijde viel goed in de smaak bij de Noord-Nederlanders. En hoewel er al in de tweede helft van de 17de eeuw koffie- en theehuizen werden opgericht, bleek thee ook nog in de 18de eeuw enkel bij de upperclass ingeburgerd. Het 18de eeuwse Oosters ogende tuinhuisje aan de Brugse Groene Rei is een zgn. "theekoepel", de uitgelezen plek om op een zomerdag met zakenrelaties of kennissen te genieten van een exclusief kopje thee.

Omdat de Chinezen, in tegenstelling met de Arabieren en de Bengalen er niet zo tuk op waren om Europese producten te kopen of te ruilen voor hun lokale koopwaar werd met zilveren munten betaald. Vooral de in Latijns-Amerika aangemunte "Spaanse matten" of "piasters" waren in Canton bijzonder in trek vanwege hun hoge intrinsieke waarde.

Naast thee, zijde en porselein - met het vermaarde "Chine de commande" - kwam er een echte cultuur van chinoiserieën op gang in onze gewesten: meubilair, serviezen, waaiers en koffers decoreerden soms volledige Chinese kamers.

De Oostendse Compagnie heeft dus in niet geringe mate bijgedragen aan de Europese 18de eeuwse theecultuur.

Onder druk van de buitenlandse mogendheden werd het octrooi van de GIC in 1727 voor zeven jaar opgeschort en in 1731 definitief ingetrokken.

"Oostende en Co" is de titel van de tentoonstelling die de Cultuurdienst van Oostende inricht in de Venetiaanse Gaanderijen. Tot 29 september dagelijks open van 14 tot 18 uur en op zondag ook al 's morgens van 10 tot 12 uur. Toegangsprijs 3 euro, reductiegenieters en groepen 1,5 euro. Mogelijkheid tot een geleid bezoek met gids. Info tel. 059/56.20.15.

Adolphine Sweetlove (Hotel Plymouth) vertelt

In ben geboren op 9 juni 1926 in Oostende in het moederhuis op de hoek van de Karel van de Woestijnestraat, en gedoopt in de H.-Hartkerk die juist gebouwd was. Ik ben een "zevenmaandertje" en woog maar 1.750 gr. Mama kreeg me mee naar huis, ze stopten me in een "vijgenmande" met watten gevuld en dicht bij de "buuzestove", waarvan de oven was weggeschoven. Mama gaf natuurlijk borstvoeding en dit heeft me erdoor geholpen. Toen woonden we in de Zandvoordestraat op de Conterdam. Mijn vader en moeder, Maurice Sweetlove en Margareta Verkeyn, werkten toen al in het hotelwezen. Vanaf de jaren '30 hielden mijn ouders het hotel Plymouth open in de Rue Royale. (1)

Vanwaar komt de naam "Sweetlove"? Wel, in het begin van 1800, in de tijd dat Napoleon verslagen werd in Waterloo zijn er veel Engelsen

naar Oostende gekomen, we hebben zo nog veel van die Engelse namen hier in Oostende. Dus mijn betovergrootvader is naar Oostende gekomen om schapenvlees in te voeren en het waren levende dieren die in de Kaaistraat geslacht werden. Er was ook een afdeling voor schapenvel. Daar werd dan de wol van verkocht om matrassen op te vullen. Je had daarin eerste kwaliteit, tweede kwaliteit, enz.

Ik was enig kind van mama en papa, maar was in het geheel niet bedorven. Mijn ouders hadden te veel werk om zich de hele tijd met mij bezig te houden.

Wij hadden een internationaal cliënteel, veel families, dat was niet zoals nu, dat ze met hele autocars komen. Wij hadden Engelsen, Walen, we hadden er zelfs van het Noorden: Denen en ook Zwitsers en Oostenrijkers. Dat was nog de gouden tijd in Oostende.

Naar school ben ik in het St.-Jozef geweest, langs de Boulevard. Iedere dag ging ik te voet naar school, een fiets had ik niet. Mijn ouders hadden ook geen auto, alles werd te voet gedaan. Ik speelde veel met de dochter van veearts Adriaans, Christiane. Ieder spelletje had zijn seizoen: de tijd van de diabololo, de tijd van het katseballen, het perk, kaatje, springtouw, de jojo, enz. Diabololo speelde ik veel bij ons in de hof, we hadden een grote hof achter het hotel, in totaal 40 meter diep. We hadden veel groen, fruitbomen en rozen.

Voor mijn eerste communie, en dat was toen nog met een hoedje, stond ik helemaal in het nieuw. En voor de plechtige communie was het: de eerste dag in het wit en de tweede dag in het roze, ook met een hoedje. Mijn communies heb ik in de

St.-Jozefkerk gedaan. Ieder jaar kreeg ik een of twee zomerkleedjes die in de Innovation werden gekocht. Ik moest daarmee heel de zomer doen en een kleedje van het jaar voordien werd aangepast. Er werd een stukje aangezet of een zoom aan genaaid. We hadden een naaister. Dit was gemakkelijk want die zorgde er voor dat alles aangepast werd.

Als speelgoed had ik een pop met twee kleedjes en een paar ballen. Ik had een zwembroek die mama gebreid had om naar het strand te gaan. Wanneer men uit het water kwam, hing die zwembroek tot aan de knieën. Naar de coiffeur ben ik nooit geweest, de eerste keer was het vóór ik ging trouwen. Mijn mama sneed vroeger altijd mijn haar: kort en met een froufrou.

Ik ben feitelijk in het Frans opgevoed op school. Ook in het St.-Jozef kregen we alleen maar les in het Frans. In de school had men twee kanten en twee poorten: de poort in de Leon Spilliaertstraat was de Franse betalende kant, langs de Boulevard was de poort voor de niet-betalenden, voor de eenvoudige mensen.

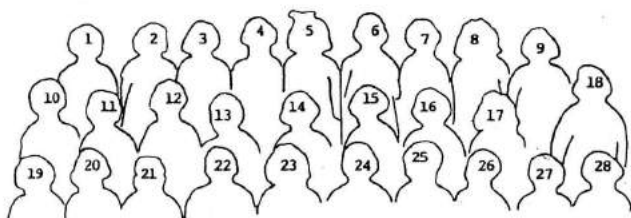
De speelkoer was ook in twee delen verdeeld, met een hele reeks wc's en met een poort, zodat we geen contact hadden met elkaar. Het gebeurde wel eens dat dit poortje open stond en ik zag op een dag een kindje staan (ik zal het nooit vergeten want ik werd echt bestraft). Dit kindje had een snotneus tot aan z'n mondje en ik zag dat, nam mijn zakdoek en veegde het neusje af. Maar de zuster had het gezien en ik kreeg direct een briefje mee naar huis: dat mama dadelijk de zakdoek uit mijn zak moest halen, omdat ik een "arm kind" zijn neusje afgeveegd had. Dit was vroeger zo, we mochten in het geheel geen contact met de niet-betalende kant hebben. Het waren allemaal aparte klassen: wij in het Frans en zij in het Nederlands. De niet-betalende kant mocht niet langer dan tot hun veertien jaar naar school gaan. Daar zaten ze met twee klassen in een klasruimte. Zo'n groot verschil. Een stuk van het schoolgebouw bestaat nog: het witte gedeelte.

Toen ik 10 was, in 1936 ging ik naar Brugge in het St.-Jozefspensionaat in de Zuiderstraat. Dit

1e + 2e leerjaar - 1935

1. Jacqueline Bosara - 2. Solange Schuysmans - 3. Gilberte Absolon - 4. ? - 5. Christiane Dujardin - 6. Thérèse Kesteloot (+) - 7. Denise Verburgh - 8. Marie-José Lecluse - 9. Marie-Madeline De Kee - 10. Adolphine Sweetlove - 11. Emilienne Casier - 12. ? - 13. ? - 14. Alice Leblue - 15. Solange Curtoud (+) - 16. Suzanne Vermeire - 17. Jeanne Turloot - 18. ? - 19. Edwige Degrijse - (+) 20. Yvonne Maes - 21. Monique Kesteloot - 22. Alice Schmidt - 23. Thérèse Westerlinck - 24. ? - 25. Suzanne Vandecasteele - 26. Jeanine Goddemaere - 27. Marie-Thérèse Berouw - 28. ?

vond ik niet erg, het was zelfs geestig. We mochten wel niet over het weekeind naar huis zoals nu het geval is. We begonnen in september en bleven daar tot Allerheiligen, kwamen naar huis voor drie dagen en met nieuwjaar mochten we weer huiswaarts keren. Zoals gezegd hadden mijn ouders géén tijd voor mij. Op het pensionaat was alles heel zeker in het Frans, we mochten geen Vlaams spreken. Op de koer kregen wij, wanneer we Vlaams spraken, een boekje, we moesten tussen de anderen lopen en afuisteren of er iemand Vlaams sprak en dat opschrijven, dus regelrecht Gestapo spelen. Dit was de mentaliteit van vroeger. Door de oorlog is alles veranderd, alles in het Vlaams. Op 19 maart kwam Monseigneur Lamiroy naar het pensionaat in Brugge, toen was er altijd groot feest. En wanneer hij één woord Vlaams hoorde spreken stond zijn haar rechtop. Hij maakte zich heel kwaad: "Dehors!" Vroeger hadden ze in de "Ecole Moyenne" ook een Franse afdeling, daar werd ook al heel vroeg Franse les gegeven.

Tot op vandaag heb ik nog de schoolvriendinnen van vroeger, zelfs nu nog woont er een oude juffrouw van mij op de dijk, ze is nu ook al heel oud en was een hele lieve.

Tijdens de vakantie was het: uniform en lange zwarte kousen af, kleedje aan en sokjes en dan was het van: "doe eens dat, doe eens dit, enz." Gelukkig was er onder het personeel iemand die daar al jaar in jaar uit werkte, en die zei dikwijls: "Turi, turi, vlug naar het strand" en ze gaf me twee pistoletjes mee en ik natuurlijk te lopen naar het strand. Dit was juist achter de hoek. Mijn grootste plezier was: opzij van het kursaal. Men heeft daar al die trappen waarop we konden slieren, vijftig keer achter elkaar, zodat ik een gat in mijn broek kreeg. Ik dorst met die kapotte broek niet naar huis gaan en toen dolf ik een putje in het zand en stopte mijn kapotte broek erin. Bij het einde van het seizoen, toen mijn moeder mijn broeken telde, om naar het pensionaat mee te nemen, constateerde zij: "Maar waar zijn al die broeken? Die zijn waarschijnlijk allemaal in de wasserij achtergebleven, dat is toch raar dat je haast geen broeken meer hebt." Ze moest dan vlug nog een stuk of twaalf broeken kopen. Ik heb mijn moeder maar de waarheid verteld toen ik al getrouwd was. Zakgeld kreeg ik niet, ik had alles wat ik moest hebben, eten, kleren, en wan-

neer ik iets nodig had, moest ik het maar vragen. Naar de cinema gingen we vroeger niet alleen. Wanneer we gingen was het altijd met mama en papa. Mijn eerste film die ik gezien heb, was "Little princess" met Shirley Temple. Ik was toen 11,5 jaar oud. Ik zie nog altijd haar "krullenkopje" voor me.

Naar de foor mocht ik alleen met mijn ouders, nooit alleen, en zij beslisten waar ik op mocht zitten. Ook gingen we iedere keer naar het circus. Wanneer het carnaval was, gingen we ook kijken naar de carnavalstoet, maar altijd met mijn ouders.

Mijn eerste reis was naar familie in Brussel en schoolreizen naar Zeebrugge, met de boot heen en met de trein terug. Af en toe met mama naar De Panne, Knokke of De Haan met de tram. Ook af en toe naar Torhout, omdat mama van Torhout was.

Ik had in de buurt ook vriendinnetjes. Hiernaast was er een garage en daarnaast een klein patisserieetje. Dit waren Italianen, de familie Manioli. Het marcheerde goed, alhoewel er daar maar vier tafeltjes stonden. Ze hadden een dochter, ongeveer van mijn ouderdom en wanneer we buiten mochten, gingen wij ook spelen waar nu het zwembad staat. Er was daar een groot plein en we konden er rolschaatsen. We speelden ook veel in de "Galerieën". Ik was in het kinderkoor op school en ook in de VKSJ, dit is een vereniging in de katholieke scholen, iets zoals nu de Chiro. We hebben nooit leren zwemmen op school, dat bestond niet.

In het eerste jaar dat ik niet meer naar het pensionaat ging, in 1940, bezocht ik dus hier weer de St.-Jozefschool. Ik wilde die lange zwarte kousen van het pensionaat niet meer aandoen, maar ik had toen niets anders dan door mama gebreide witte sokjes. Ik ging dus met die sokjes naar school. En de zusters zeiden: "Terug naar huis, je moet kniekousen dragen". Ik zei: "Ik heb geen kniekousen". Terug thuis zei ik: "Mama, je zult moeten kniekousen breien voor mij". "Nee, nu voorlopig moet je met die sokjes naar school". Tot drie keer toe werd ik terug naar huis gestuurd. De derde keer ging mama mee en zei tegen de overste: "Ik ben hier om de schort en de boeken van mijn dochter te halen, het schijnt dat ze hier niet binnen mag met de sokjes, maar u weet dat ze uit het pensionaat komt en die lange zwarte kousen wil ze niet meer dragen. Kijk, ik ga nu met haar naar de

"Ecole Moyenne". De zuster ging direct met mijn sokjes akkoord en na een maand droegen ze allemaal sokjes op school!

Ik mocht niet naar de stadsbibliotheek, maar kreeg een boek van de een of andere leerling op school ofwel uit de bibliotheek op school, maar dit waren allemaal "heilige boeken". Ik las heel graag, maar ik moest zo lezen, dat mijn ouders het niet wisten: onder de dekens in bed met een zaklamp. Lezen was verloren tijd voor hen, want ik moest, wanneer ik geen huiswerk had, "naperontjes", servietten, met een bord van point-claire (ajour) naaien. Ik heb er, ik weet niet hoeveel, genaaid.

In het hotel aten wij vóór de gasten, 't is te zeggen: wij aten om 11.30 uur. We hadden een hotel met Pension Complet en de mensen kregen 's morgens bij de déjeuner een kaart met de menu's van de dag. Ze konden kiezen tussen twee: 's noens en 's avonds. De déjeuner begon rond 8.30 uur, maar wanneer een trip gepland was (ze bezochten dan bijvoorbeeld Ieper en omgeving met de bussen van Ramoudt) was het ontbijt natuurlijk vroeger. Mijn moeder stond dan op om 5 uur, maakte de koffie en de boterhammen klaar, ook voor het personeel dat insliep. Die moesten na het ontbijt de ingang schuren, want alles was in wit marmer en werd iedere dag geschuurd. De ene kuiste dan de ruiten, de andere waste en kuiste de groenten. Er was enorm veel werk: 't is niet zoals nu, dat alles met machines gaat. Alles werd met de hand gedaan, zelfs de schotels, een schotelmachine bestond toen niet. Enfin, we zijn er toch geraakt.

We hadden al vroeg radio en telefoon, ik weet nog het nummer: 71077. In ons hotel werden er drie talen gesproken die papa kende en ik sprak ook nog een beetje Duits. Mama kende alleen maar Vlaams, Frans en een beetje Engels.

Iedere morgen kwam de bakker "Decock" uit de Langestraat verse pistolets brengen. De mand stond voor de deur. Het was een speciale mand voor de pistolets en voor het brood. De beenhouwer kwam ook aan huis, het was een zekere Raf uit de Stuiverstraat. Die beenhouwerij bestaat nog, maar nu zijn het natuurlijk andere mensen. Het was een hele goede beenhouwer. Daags voordien werd alles besteld, want bij ons was het zo: de vaste klanten reserveerden via correspondentie al voordien, zowel uit

Engeland of ergens anders. Wij wisten dus wanneer ze zouden aankomen en vroegen dan, om geen nacht te verliezen, de gasten om tien uur met de bagage de kamer te ruimen. Deze werd dan vlug opgekuist en tegen 's noens was de kamer dan weer vrij voor de volgende klanten. In de winter waren we open met kerstdag en nieuwjaar en met carnaval en met Pasen begon het seizoen.

In november gingen mijn ouders ieder jaar op reis naar Nice met de trein, dit was toen de mode. Ze huurden in het oude Nice een appartementje. Ik ben nooit meegeweest. Toen ik nog niet in het pensionaat was, werd ik verzorgd door de twee zusters van mijn mama. Die waren niet getrouwd en bleven dan de hele maand november bij mij. Het hotel werd nooit alleen gelaten.

Het was een zegen voor ons dat die tantes er waren en voor mij later ook. Want toen mijn man en ik later op reis gingen, zorgden ze voor mijn kinderen. Mama is vroeg gestorven, in 1963, ze was 66. De tantes zijn allebei oud geworden, ver in de 80.

Mijn man was niet mijn eerste liefde. Als jong meisje van 16 was ik verliefd op verschillende jongens. Op een dag had een pastoor, die schuin over de school woonde, pastoor Wardenier

(onderpastoor op St.-Jozef). mij gezien. hand in hand met een jongen! Grote zonde! Hij had nog niets tegen de nonnen gezegd, maar riep mij bij hem: "Ik heb je gezien met een jongen". Ik zei: "Ja". Ik moest niet liegen, want het was zo. "En heb je al een totje gekregen?" "Ja". "En toon nu eens hoe jullie dat doen", zei hij en kwam heel dicht naar mij toe. Ik werd zo bang en ben dadelijk naar buiten gelopen.

Voor ik mijn man leerde kennen, had ik nog één grote liefde. Het was de zoon van veearts dokter Adriaans. Maar dit mocht niet van thuis. Paul was in zijn laatste jaar voor dokter. Hij leeft nu nog, en ik zie nog altijd zijn zuster, die zegt: "Dommage que ça n'as jamais tenue!" Mijnheer Adriaans en zijn zoon Paul gingen af en toe naar: "Chez Pan", daar was er een roulette, waar ze op speelden. Papa kwam dit te weten. Op een zekere dag kwam Paul om te vragen of ik met hem mee mocht. "Bonjour, monsieur, je viens chercher Dolly (mijn naam was toen Dolly, want de naam "Adolphine" leek te veel op Adolf) pour aller au ciné". Papa bekijkt hem van boven naar beneden: "Nix te ciné!" En het was gedaan en ik wenend naar mijn kamer. En toen kwam madame Adriaans nog eens en zei: "Mais c'est quand même une fille unique et une belle maison qu'elle aura plus tard, dommage!"

Toen de oorlog begon in mei 1940, moest ik dadelijk in het pensionaat de koffers pakken en naar huis gaan. En ineens zagen wij heel veel vluchtelingen van het binnenland op de vlucht naar Frankrijk. Het Engels cliënteel dat wij in het hotel hadden, trok met de laatste male naar Engeland terug. De eerste Duitsers die hier door de straat kwamen werden door vliegtuigen beschoten. Toen hebben ze in het midden van de straat een groot hakenkruis gelegd, het waren eigen vliegtuigen die hen beschoten. Ze waren bezig Oostende fel te bombarderen: de Kapellestraat, de markt en hier achter het hotel "De la Plage" (nu residentie De la Plage), een heel chic hotel. Van dit hotel hadden ze een rood-kruis-hospitaal gemaakt, dit lag vol met Belgische soldaten. Ze bombardeerden dit hotel ook met brandbommen en we hoorden de soldaten roepen tot bij ons. Mijn vroegere schooljuffrouw, die nu op de dijk woont, was daar hulpverpleegster en ze vertelde dat er daar heel veel soldaten ingebleven zijn. Mijn nonkel is nog de trap afgekomen met twee soldaten op zijn rug, de stukken brandend hout vielen op hem en hij

hoorde de anderen nog roepen. Drie dagen voordien was Koningin Elisabeth daar op bezoek geweest. Bij ons sprongen al de ruiten van de hitte en onze gordijnen begonnen te branden. We hebben toen soldaten van de straat geroepen om te komen helpen, die hebben dan al de gordijnen afgetrokken en in den hof gesmeten.

Tot 1942 zijn we hier gebleven en toen bezetten de Duitsers ons huis. Het was hier "Zahnstation", de tandarts was op de eerste verdieping. Wij vlogen de kelder in en mochten er niet uit. Nadien hebben de Duitsers ons geëvacueerd, toen ze de Atlantikwall uitbouwden. In het hotel naast ons was de Duitse dokter. Dit hotel was vroeger een jodenhotel. Het was een speciaal hotel voor joden, natuurlijk vóór de oorlog: "Hotel Heim". Mijnheer en madame Heim, madame heette Rosa, maar mijnheer zijn naam ben ik vergeten. Op een zeker ogenblik, juist voordat de oorlog begon, zijn ze verdwenen, ze sloten alles af en waren weg. Wij hebben nooit meer iets van hen gehoord, maar hun femme de chambre, later madame Katz, heeft na de oorlog het hotel verder opengehouden. De Heims zijn nooit teruggekomen, maar madame Katz had waarschijnlijk nog contact met hen en heeft het hotel overgenomen. Tot in 1960 was het hotel nog open, alleen maar voor de joden. Heel lieve mensen, en de zaterdag, de sabbat, moest ik om zeven uur 's morgens de vuren aansteken in de keuken en ook de elektriciteit. Regelmatig gingen ze naar Israël en hadden alle jaren een kistje speciale wijn mee voor ons. De Heims en de Katz hadden geen kinderen. Mijnheer Katz kwam uit Polen, we hebben dikwijls naar madame Rosa Heim gevraagd, maar er werd nooit op geantwoord. Na 1960 werd het hotel verhuurd en zijn ze naar Israël vertrokken. Later hebben ze het hotel aan de Israëliëse staat geschonken en die heeft het verkocht, maar mijnheer en mevrouw Katz hadden hun voorwaarden gesteld: begraven te worden buiten de muren van Jerusalem op de oude joodse begraafplaats. Daar zijn ze dus ook begraven. In het joodse hotel kwamen er joden van overal, Engelsen, Polen. Het was heel gekend onder de joden. De vrijdagavond stonk het enorm op de koer. Het begon met het slachten van kiekens en de pluimen ervan opbranden onder toezicht van de rabbijnen. (heel het seizoen waren er twee rabbijnen in het hotel). We zorgden ervoor dat alle vensters dicht waren.

In 1945, het eerste jaar dat we weer openden (de Engelsen hadden in december 1945 gedaan met Oostende te de-mineren of ontminnen) mochten we weer naar huis. Er zaten geen ruiten meer in en er was heel veel te doen. In het seizoen van 1945 hebben we opengedaan met twee etages. Wat gebeurde er toen: we kregen veel Antwerpenaars. Die kwamen doordat er daar heel wat "vliegende bommen" gevallen waren. De familie Schiltz had een bijhuis in sanitaire artikelen gesticht in Oostende. Hier was er veel kapot, dus goede commercie. Al hun vrienden kwamen naar zee en de zoon, mijnheer Schiltz kwam om te reserveren. Hij was twaalf jaar ouder dan ik. Ikzelf heb nooit gezien dat hij een "scheute" had op mij, want ik ben zo opgevoed dat men in een hotel geen attenties geeft aan "verkeerde blikken" van mannen. Je moest dit ontwijken. In november '45 komt er een briefje toe, in het Frans natuurlijk, heel verwonderlijk voor een Antwerpenaar: "Mademoiselle, je voudrais vous voir..." en honderdduizend

complimenten, "et notre rendez-vous..." En wat is er gebeurd? Mama en haar zuster zijn gaan kijken wie dat was. Ik had hen die brief getoond, want vroeger was dit zo. Ze kwamen terug en mama zei: "Ewel die ziet er zoals een halve pater uit, zo'n klein ventje." Ik antwoordde: "Ik weet echt niet wie het is." In zijn brief had hij mij geschreven dat hij mij in de zomer als verschillende keren gezien had. Nu, de volgende zondag ging ik om elf uur naar de mis en ik nam mijn cousintje mee en er kwam iemand naast mij zitten, ik keek en dacht bij mezelf: "Dat is voorzeker de pater waarover mama verteld heeft." Ik zie hem nog altijd voor mij, hij had een bruine jas aan, ik keek naar zijn vingers en ik zag dat hij niet getrouwd was. De mis was uit en hij keek me aan en zei: "Mademoiselle, c'est moi qui a écrit cette lettre, est-ce que je peut vous accompagner?" Ik zei tegen mijn cousintje: "Ga maar alleen naar huis, loop maar." En zo is het begonnen. 's Namiddags

hadden we een rendez-vous op het strand, ik had toen ook al een hondje, een witje, Louloutje. "Mama, ik ga wandelen met de hond." Maar ze had het door. We deden een wandeling op het hard zand en ze zijn komen kijken. "Wie was dat bij jou op het strand?" "t Was de Pater die je gezien hebt." "En wie is dat en vanwaar komt hij?" "t Is een Antwerpenaar en ze hebben hier een zaak." "En hoe noemt hij en waar woont hij?" "Jozef Schiltz." En ze zeiden verder niets maar ze schreven een brief naar verre familie in Antwerpen, een

kapucijnenpater, om te informeren welke familie dat was.

We zijn getrouwd op 4 mei 1946. Tijdens ons huwelijk hebben we veel reizen gemaakt, twee, drie keer per jaar. Ik heb veel gezien, alles met de eigen auto. Ikzelf heb nooit gerookt, maar ik moest wel in de auto de sigaren van mijn man aansteken. We deden ook reizen met de car, maar dan met vrienden in een groepje, bijvoorbeeld naar het Zwarte Woud, naar de Rijn, naar Beieren en naar de Provence. Met het Cooksvliegtuig naar Athene en dan een cruise naar de eilandjes en nadien "antiek Griekenland". Naar Engeland zijn we ook veel geweest, maar hebben de familie Sweetlove niet gevonden. Nu is mijn cousin bezig met alles op te zoeken via Internet. Met mijn man was ik nooit buiten Europa, ik ben maar buiten Europa geweest, toen hij gestorven was. Vier, vijf jaar geleden was ik in Indonesië.

In de carnavalstoet hebben we ook nog meege-

daan. Samen met vrienden, we waren verkleed in alle soorten van "koffiezakken": Santos, Java, enz. Hadden we toen goed de samba kunnen dansen, dan hadden we de eerste prijs gekregen.

"Col en Manchette" heb ik gekend. Op een dag stond Antoine (Col en Manchette) op de dijk naar iets te turen en mijn vader vroeg: "Maar meneer, naar wat sta je daar te kijken?" "Ewel, mijnheer, geloof het of niet, d'r is daar nu toch een kindje die met zijn seultje de zee aan het leeghalen is!" Hij had altijd van die rare gedachten. Op een dag had hij Onze-Lieve-Vrouw in het station gezien, zo'n schone vrouw had hij nog nooit gezien! Hij was coiffeur op het Hazegras en hij heeft moeten uitscheiden: hij was bezig een man te scheren toen er tussen hen ruzie ontstond, hij heeft die man half geschoren de straat opgestuurd. Dit werd bij de politie aangegeven en hij moest zijn salon sluiten. De "Ville de Londres" kleepte hem helemaal voor niets, gratis. Hij had altijd witte handschoenen aan, een pitaleer en een hoge col en hij was altijd schoon en proper.

De eigenaars van de "Ville de Londres", meneer en mevrouw Nathan waren joden. Madame is nog niet lang dood, meneer is al een eind geleden gestorven. Tijdens de oorlog zijn ze bij Oostendenaars ondergedoken. Eerst was de winkel op de hoek van de Kapellestraat en de Ooststraat, nadat het gebombardeerd werd, verhuisden ze naar de Adolf Buylstraat en later naar de grote markt. Tijdens de oorlog bleef de "Ville de Londres" open. Het personeel heeft gewoon verder gedaan. Dus deze moeten toch nog verder verbinding met de eigenaars gehad hebben. De Duitsers hebben dit nooit geweten.

Er waren in Oostende vele joden. De Kalters, met hun winkel op de Alfons Pieterslaan, eerst een handwerkwinkel, later klerenwinkel. Dan de goudsmid op de hoek van de Langestraat en de Hertstraat, dat was ook een jood. In de Christinastraat was er ook nog een jodenwinkel van pelzen, een deur in het midden en aan weerszijden kleine etalages. De eigenares was een hele dikke, oude madame. Dan was er nog het hotel-pension "Frey" op de hoek van het Leopold-I plein en de Karel Janssenslaan. Ook het pension "Zielinsky", IJzerstraat 7, was een joods hotel vóór 1940/44.

Tijdens de overstroming zagen wij het water vanaf de dijk en de rampe in de straten stromen.

Het water liep niet langs de Van Iseghemlaan maar stroomde door de Koningsstraat naar het Hotel du Parc toe. Wij hadden gelukkig niets. "t Paard" is het hoogste punt van Oostende en dus bleven wij droog. De nacht zelf wierden wij het gewaar, we waren direct zonder elektriciteit. Mijn ouders waren heel bang. Nu nog hebben de huizen (bijna 50 jaar later) die onderstonden "zilte" in de kelders, dit gaat nooit meer weg.

Ons hotel hebben we opengehouden tot 1960 en dan verhuurd (27 jaar). We zijn naar Bredene verhuisd, naar de "Villa les Charmette" in de Laan der Verbonden. Tot de laatste dag was ik in het hotel, ook toen ik getrouwd was, ik deed de boekhouding. Mijn ouders hebben dan in de Longchamplaan in Mariakerke gebouwd en we woonden daar samen. Mama is gestorven in 1963, papa in 1981 en mijn man in 1977.

In 1987, na 27 jaar verhuurd te hebben wilde ik weer over het gebouw beschikken. Toen heb ik een aannemer gevonden die grote appartementsblokken bouwde. Maar hij vond het te smal en te klein en wilde de twee gebouwen, dus die naast ons, afbreken. Zes maanden later heb ik ook het hotel Katz gekocht en nu staat er hier sinds 1989 een appartementsgebouw. De afbraak heeft me wel pijn gedaan, al die herinneringen, maar ik woon hier wel graag, ik zou hier niet willen weggaan, "men blijft in zijn streke".

Het mooiste van mijn leven waren de kinderen, kinderen krijgen en opkweken. Ikzelf heb drie kinderen: een zoon en twee dochters en ook al acht kleinkinderen, ik had er negen, maar een kleinzoon is ongelukkig genoeg gestorven. Mijn zoon heeft vier kinderen, mijn dochter in Holland heeft er twee, een jongen en een meisje, en mijn andere dochter had drie zonen. Ik heb nu al drie achterkleinkinderen.

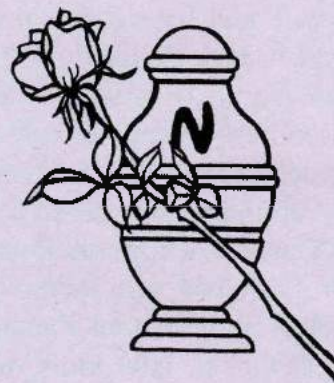
Spijtig genoeg wordt de naam Sweetlove niet voortgezet. Ik had ook drie cousins die in Brussel wonen en daarvan heeft er geen één een zoon. Het is jammer, want ik houd enorm van mijn naam.

(1) Hotel Plymouth, Koningstraat 29, naast garage Ocean (foto omstreeks 1946). In: André Van Caillie, Oud Oostende in Beeld, deel 4, foto 148

UITVAARTVERZORGING - FUNERARIUM

Jan Nuytten

Het uitvaartcontract
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059 - 80 15 53

